college van burgemeester en schepenen

Zitting van 18 juni 2021

Besluit **GOEDGEKEURD**

A-punt Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving

Samenstelling
de heer Bart De Wever, burgemeester
de heer Koen Kennis, schepen; mevrouw Jinnih Beels, schepen; mevrouw Annick De Ridder, schepen; de heer Claude Marinower, schepen; mevrouw Nabilla Ait Daoud, schepen; de heer Karim Bachar, schepen; de heer Peter Wouters, schepen; mevrouw Elisabeth van Doesburg; de heer Tom Meeuws, schepen
de heer Sven Cauwelier, algemeen directeur

113	2021_CBS_04988	**Onderwijs - A'REA UP. Programma A'REA UP inclusief actienota - Goedkeuring**

Motivering

Aanleiding en context
Het college van 10 mei 2019 (jaarnummer 3912) besliste principieel om stadsbreed én met de stakeholders (zowel binnen als buiten onderwijs) vanuit een urgentieplan in te zetten op het verhogen van gekwalificeerde uitstroom. De ongekwalificeerde uitstroom uit het Antwerpse onderwijs bedraagt 20%, het dubbel van het Vlaamse gemiddelde. Hiervoor is geen éénduidige oorzaak. In het collegebesluit van 29 november 2019 (jaarnummer 9782) werden de uitgangspunten van het A'REA UP programma vastgelegd. Er werd een coördinatiegroep opgericht en drie taskforces. In de zomer 2020 werd de werkwijze aanpast aan de coronamaatregelen. Via individuele interviews met de deelnemers uit de drie taskforces en de coördinatiegroep kreeg het A'REA UP plan verder vorm.
De vaststellingen uit de gesprekken werden gebundeld in de procesnota, goedgekeurd door de Onderwijsraad Antwerpen en door het college op 5 februari 2021 (jaarnummer 960). Samen met de goedkeuring van de procesnota gingen stad Antwerpen, het onderwijs, verenigd in de Onderwijsraad Antwerpen (ORA), en hun partners het gezamenlijke engagement aan met het uiteindelijke streefdoel dat ieder kind/jongere in Antwerpen het onderwijs verlaat met kwalificaties die toegang geven tot de arbeidsmarkt, het hoger onderwijs of beide.

Argumentatie
De goedkeuring van de procesnota door het college en de gezamenlijke engagementsverklaring tussen stad Antwerpen en de Onderwijsraad Antwerpen, betekende de start van de planningsfase. Een programmaleider werd aangesteld en van februari tot mei 2021 werkten vijf werkgroepen, op basis van de vijf actieterreinen zoals uitgeschreven in de procesnota, aan de planning van het A'REA UP programma:
1. Onderwijskwaliteit;
2. Toekomstperspectief;
3. Begeleidingsnetwerk;
4. Gezin en opvang;
5. Vrijetijdscontext.

A’REA UP staat voor een duurzame aanpak en gezamenlijke doelgerichtheid bij alle betrokken partners. Om dit te kunnen realiseren en behouden, en gezien het belang van monitoring in het programma, is er nood aan een duidelijke programmastructuur:

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

- met een onderscheid in voorwaarden, doorlopende lijnen en concrete acties;
- gebaseerd op een wetenschappelijk onderbouwd kader om het Antwerps programma aan op te hangen.

Voorwaarden, doorlopende lijnen en concrete acties

Het A'REA UP programma werd door de vijf werkgroepen uitgewerkt op basis van trajecten, domeinen en acties. Deze onderverdeling geeft structuur aan korte en lange termijn opvolging van het programma.

- **Trajecten** zijn voorwaarden om de (acties binnen de) domeinen te realiseren. Ze zijn niet gekoppeld aan een bepaald domein, maar overkoepelen alle domeinen van het programma. Kwantitatieve en kwalitatieve data en een gerichte communicatie naar alle betrokken partners zijn noodzakelijk om het gehele programma efficiënt en effectief vorm te geven.
- De **domeinen** geven de doorlopende lijnen weer van het programma A'REA UP. De motivatie om een bepaald domein naar voor te brengen, is de link met voorspellers van (on)gekwalificeerde uitstroom. Domeinen zijn geen 'kokers'. Er is (een noodzakelijke) onderlinge verwevenheid en verbinding.
- **Acties** zijn gekoppeld aan domeinen en trajecten. In de afzonderlijke actienota vermelden we de acties die in september 2021 zullen starten. Meten, evalueren en bijsturen van acties is cruciaal in het programma.

De acties worden, samen met de aanpassing meerjarenplanning, twee keer per jaar geüpdatet met lopende, startende, bijgestuurde of beëindigde acties.

Wetenschappelijk onderbouwd kader

Het Antwerpse programma werd opgehangen aan een wetenschappelijk onderbouwd kader, het referentiekader van de Europese Commissie. Het referentiekader zet in op identificatie, analyse en monitoring van vroegtijdig schoolverlaten en het belang van coördinatie van de verschillende initiatieven. De concrete aanpak vertaalt zich in drie pijlers in het schema:

- het verlagen van het aantal vroegtijdige schoolverlaters vraagt een preventieve aanpak (voorkomen is het hoofddoel) = instroom;
- gevolgd door interventies die worden gestart en snel worden aangepakt op het moment dat een leerling het leerplichtonderwijs dreigt te verlaten = doorstroom;
- aangevuld met compenserende acties voor die jongeren die ongekwalificeerd uitstromen = uitstroom.

De derde pijler (compensatie/uitstroom) vormt de grens met de doelstellingen van het programma A'REA UP en de start van de aanpak jeugdwerkloosheidsplan.
Als bijlage van dit besluit is de nota met het A'REA UP programma opgenomen en de nota met de eerste acties met start in september 2021. In de korte samenvatting van het A'REA UP programma vooraan in de bijlage, is een schematisch overzicht opgenomen waarbij de trajecten en de domeinen van het A'REA UP programma in het Europees kader in één oogopslag visueel worden weergegeven.

Financiële gevolgen

Nee

Algemene financiële opmerkingen

De acties van het A'REA UP programma worden twee keer per jaar, samen met de aanpassing meerjarenplanning, geüpdatet met lopende, startende, bijgestuurde of beëindigde acties. De benodigde budgetten worden dan ingeschreven.

Strategisch kader

Dit besluit past in de realisatie van volgende doelstellingen/projecten:

- 4 - Harmonieuze stad
  - 2HMS01 - Integratie en inburgering

- 4 - Harmonieuze stad
  - 2HMS02 - Kinderopvang
    - 2HMS0201 - Kwaliteitsvolle kinderopvang bij private spelers

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

        - 2HMS020106 - Het voeren van sterke regie

- 4 - Harmonieuze stad
  - 2HMS04 - Sociale zaken
    - 2HMS0402 - De stad maakt werk van een geïntegreerde aanpak in de ondersteuning van gezinnen en het welzijn van kinderen en jongeren.
      - 2HMS040201 - Ketenaanpak gezinnen, kinder- en jongerenwelzijn

- 4 - Harmonieuze stad
  - 2HMS05 - Armoedebestrijding

- 3 - Veilige stad
  - 2VGS01 - Veiligheid
    - 2VGS0103 - Leefbaarheid

- 6 - Lerende en werkende stad
  - 2LWS05 - Werk
    - 2LWS0504 - Aanpak jeugdwerkloosheid

- 6 - Lerende en werkende stad
  - 2LWS02 - Onderwijs

- 1 - Wijkgericht werken in de stad
  - 2WWS01 - Wijkwerking
    - 2WWS0101 - Wijkgerichte aanpak stadsbreed

- 7 - Bruisende stad
  - 2BRS01 - Cultuur
    - 2BRS0101 - Cultuurhoofdstad van Vlaanderen

- 7 - Bruisende stad
  - 2BRS04 - Jeugd
    - 2BRS0401 - Integraal breed jeugdbeleid
      - 2BRS040101 - Jongeren ontplooiing

- 7 - Bruisende stad
  - 2BRS05 - Sport
    - 2BRS0501 - Sporthoofdstad Vlaanderen
      - 2BRS050105 - Sport en onderwijs

Adviezen

Vast Bureau Onderwijsraad Antwerpen

Advies: Gunstig advies

Besluit

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Artikel 1
Het college keurt de nota met het A'REA UP programma goed.
Artikel 2
Het college neemt kennis van de nota met de eerste acties van het A'REA UP programma met een start in september 2021.
Artikel 3
Dit besluit heeft in principe geen financiële gevolgen.
Artikel 4
Het college geeft opdracht aan:

Dienst	Taak	Timing
TV	Uittekenen van het verdere programmabeheer A'REA UP in afstemming met MV, OS, SD, P&O (studiedienst)	September 2021

Bijlagen

1. 20210611_AREA_UP_planningnota.pdf
2. 20210611_AREA_UP_actienota_sept21.pdf

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

A'REA UP programma

Urgentieplan gekwalificeerde uitstroom

28/05/2021

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Inhoudsopgave

Korte samenvatting 3
Het A'REA UP programma als een duurzame verandering 5
Vertrekkend vanuit onderwijs 5
Verbinden van contexten 5
Duurzame verandering en focus 6
Opbouw en structuur A'REA UP programma 7
Voorwaarden, doorlopende lijnen en concrete acties 7
Bepalen van de doelgroep 7
Wetenschappelijk onderbouwd 8
Schematisch overzicht A'REA UP programma: 9
2 trajecten in het A'REA UP programma 10
Traject 1: governance en coördinatie 10
1. Programmabeheer A'REA UP 10
2. Netoverstijgende flankerende onderwijsondersteuning 10
3. Communiceren en engageren 11
Traject 2: data, analyse en monitoring 12
1. Early Warning System (EWS) 12
2. Longitudinale bevraging van leerkrachten 13
3. Voldoende leerkrachten 13
4. Kwaliteitsvol onderwijsaanbod 14
5. Inspraak van kinderen en jongeren 15
10 domeinen in het A'REA UP-programma 16
DOMEIN 1. Een goede start voor elk kind 16
DOMEIN 2. Ouder betrokken op de leerloopbaan 17
DOMEIN 3. Sterk schoolleiderschap 17
DOMEIN 4. De leerkracht maakt het verschil 18
DOMEIN 5. Een positieve leerloopbaan voor elk kind 19
DOMEIN 6. Leren op de werkvloer 20
DOMEIN 7. De stad is een open leerlab 21
DOMEIN 8. Lokaal zorgnetwerk 21
DOMEIN 9. Effectief ondersteuningsaanbod voor elk kind 22
DOMEIN 10. Aanpak schoolwissels en ongekwalificeerde uitstroom 23
Afkortingen en verklarende woordenlijst 24

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

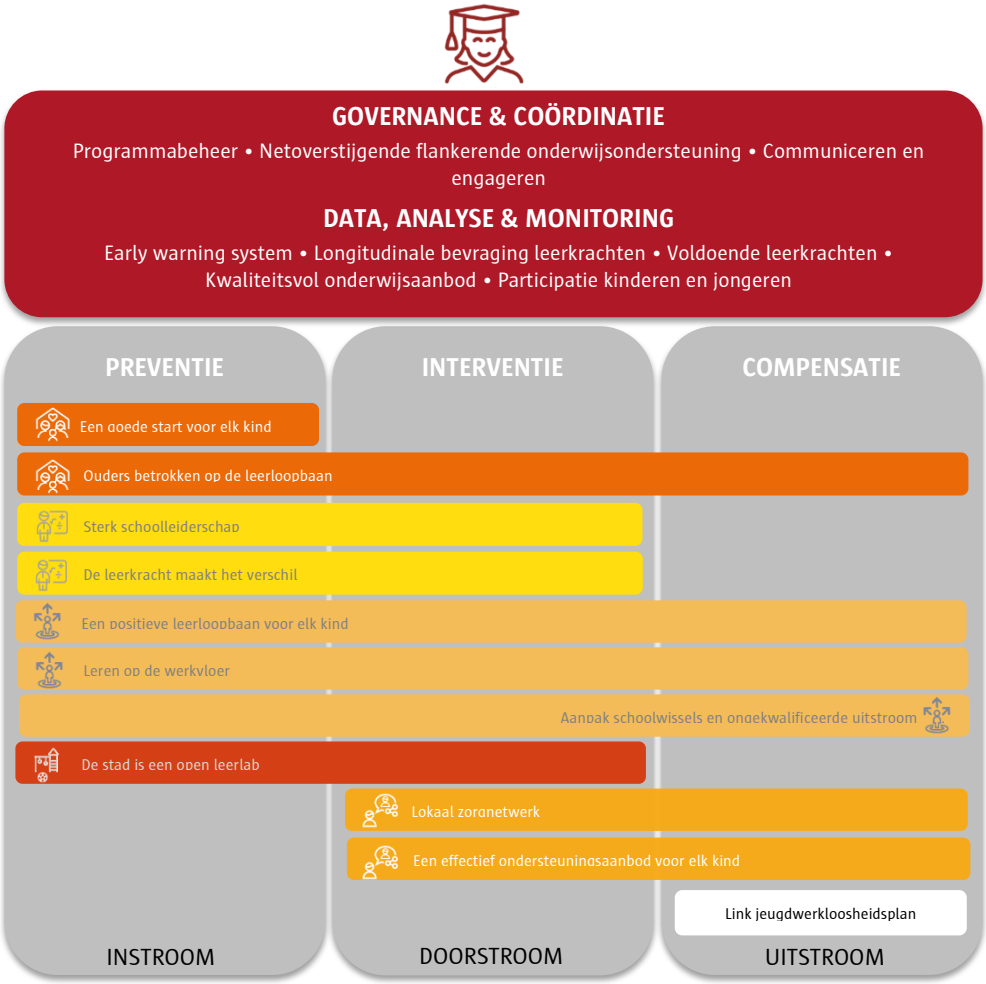
Overzicht van samenkomsten werkgroepen + bilaterale gesprekken 27
Gebruikte literatuurselectie 29

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Korte samenvatting

Met het A'REA UP programma nemen stad en onderwijsverstrekkers verzameld in de Antwerpse Onderwijsraad het engagement om er samen voor te zorgen dat meer kinderen en jongeren hun kwalificatie behalen in het Antwerpse onderwijs.[1] Met het aangaan van dit engagement startte de opdracht van 5 werkgroepen, met afgevaardigden vanuit het onderwijsveld en stedelijke diensten, om vanuit de 5 actieterreinen (onderwijskwaliteit, toekomstperspectief, begeleidingsnetwerk, gezin en opvang en vrijetijdscontext) vast te leggen hoe het A'REA UP programma inhoudelijk wordt ingevuld. Deze planningsnota is het resultaat van deze werkgroepen en vormt de basis voor de start van het programma in september.

De verandering die we met A'REA UP willen realiseren, vraagt om een duurzame aanpak en gezamenlijke doelgerichtheid bij alle betrokken partners. In alle acties zetten we de leerling centraal en zorgen we voor een wetenschappelijke onderbouwing van wat we doen. Dit houdt o.a. in dat we het Antwerpse A'REA UP programma ophangen aan het referentiekader van de Europese Commissie[2], waarmee we alle inhoudelijke trajecten en domeinen in onderstaand overzichtelijk schema weergeven.

[1] 2021_CBS_00960 Onderwijs. A'REA UP - Procesnota inclusief engagementsverklaring A'REA UP-plan - Goedkeuring
[2] Lamote, C. & Van Damme, J. (2011). Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader. Rapport naar aanleiding van intern seminarie van het Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

De trajecten bovenaan het schema zijn voorwaarden om de concrete acties in het A'REA UP programma te kunnen realiseren volgens de uitgangspunten die werden vooropgesteld in het engagement. De domeinen binnen de 3 pijlers preventie, interventie en compensatie geven de doorlopende inhoudelijke lijnen weer van het A'REA UP programma. Acties zijn vervolgens gekoppeld aan domeinen en trajecten.

Om een kind van bij de geboorte zo veel mogelijk kansen te geven zijn of haar schoolcarrière goed te starten, zetten we in op voorschoolse ontwikkelingsstimulering en betrokkenheid van de ouders van bij de start van hun leerloopbaan. Een positieve en professionele begeleiding bij school-, studie- en beroepskeuze draagt bij tot de motivatie en het welbevinden van elk kind/jongere tijdens die leerloopbaan en beperkt het risico op uitval. Een sterke schoolomgeving en goede band met de school zijn hierin essentieel, net als een (lokaal) netwerk dat leerlingen en hun gezin een ondersteuning op maat kan bieden wanneer er toch risico op schooluitval dreigt. We willen dat kinderen/jongeren hun brede omgeving ervaren als een plek waar ruimte is om hun talenten en interesses te ontdekken en niet enkel binnen maar ook buiten de school ondersteund worden om dit te doen.

De acties waarmee A'REA UP van start gaat in september 2021 zetten in op één van bovenvermelde domeinen of trajecten en worden in een aparte nota opgenomen. Het programma voorziet 2 keer per jaar een evaluatie van de lopende acties, zodat er systematisch kan worden bijgestuurd op basis van de gemeten effecten en in functie van een duurzame verhoging van de gekwalificeerde uitstroom in Antwerpen.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Het A'REA UP programma als een duurzame verandering

Het A'REA UP programma staat voor een nieuwe focus. Het programma is vernieuwend door de duurzame aanpak, de gezamenlijke doelgerichtheid en het belang van (een continu proces van) meten, evalueren en bijsturen in nieuwe en bestaande initiatieven. Op die manier komt het lange termijnperspectief aan bod en kan de planning systematisch worden bijgestuurd en aangevuld op basis van feiten.

Aan het begin van dit jaar werd, via het college[3], onderstaand engagement onderschreven door stad en de Antwerpse Onderwijsraad:

Ieder kind/jongere in Antwerpen heeft recht op een waardevolle onderwijsloopbaan. We engageren ons als partners in A'REA UP om dit recht in de praktijk te brengen en ons te organiseren zodat ieder kind/jongere hiervan gebruik maakt.

De stad Antwerpen, het onderwijs verenigd in de Onderwijsraad Antwerpen (ORA) en hun partners streven ernaar dat ieder kind en iedere jongere in Antwerpen zijn of haar recht op een waardevolle onderwijsloopbaan inzet om met de nodige kwalificaties een maatschappelijke rol te kunnen opnemen.

Samen organiseren we ons erop om ieder kind/jongere in Antwerpen alle mogelijke ontwikkelingskansen op zijn/haar maat te bieden, waarbij ieder kind/jongere zowel uitgedaagd als ondersteund wordt.

Ons uiteindelijk streefdoel is dat ieder kind/jongere in Antwerpen het onderwijs verlaat met kwalificaties die toegang geven tot de arbeidsmarkt, het hoger onderwijs of beide.

Vertrekkend vanuit onderwijs

Met het A'REA UP programma willen de stad, het onderwijs en hun partners er samen voor zorgen dat meer kinderen en jongeren hun kwalificatie behalen in het Antwerpse onderwijs. In dit programma zetten we de leerloopbaan van het kind/jongere centraal over organisaties heen.

De onderwijsrealiteit is dat geen van de betrokken partners een volledig zicht heeft op de volledige leerloopbaan van een kind/jongere. Scholen en schoolgemeenschappen, maar ook centra voor leerlingenbegeleiding en pedagogische begeleidingsdiensten worden niet centraal aangestuurd. **Om zicht te krijgen op de volledige leerloopbaan is een samenwerking tussen scholen, hogere overheden en andere partners binnen en buiten onderwijs nodig**.

Verbinden van contexten

Het A'REA UP programma gaat om het verbinden van alle contexten waarin een kind/jongere zich beweegt (gezin, kinderopvang, school, vrije tijd, hulpverlening,…) met het oog op ononderbroken leerlijnen voor kinderen en jongeren. Bij de uitwerking van het programma werden linken gelegd tussen de verschillende actieterreinen, en in een latere fase ook tussen de trajecten en de domeinen.

[3] 2021_CBS_00960 Onderwijs. A'REA UP - Procesnota inclusief engagementsverklaring A'REA UP-plan - Goedkeuring

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Duurzame verandering en focus

De leerloopbaan van een kind/jongere centraal plaatsen in alles dat we doen, houdt een '**mentale shift' en gedragsverandering** in. De manier waarop we in Antwerpen naar de leerloopbaan van kinderen en jongeren kijken start dan niet vanuit onze eigen context en organisatie, met onze eigen doelstellingen in het achterhoofd, maar vertrekt vanuit de bedenking wat dat specifieke kind/jongere nodig heeft om zijn of haar leerloopbaan succesvol af te ronden.

Om een dergelijke complexe en grote verandering te realiseren, vertrekken we van een aantal principes, die naargelang de tijd en evolutie van het A'REA UP programma kunnen evolueren en wijzigen.

- Om betrokkenheid en draagvlak te verkrijgen, creëren we trapsgewijs **ambassadeurs** in onze doelgroep. Aan de hand van participatieve trajecten linken we specifieke beleidsdomeinen aan onze doelstelling en zoeken naar relevante kapstokken en hefbomen.
- We zetten in op een **'virale' verspreiding van de verandering** via deze ambassadeurs, maar **behouden de regie** op de verandering door een coördinerende rol in het programmabeheer en de communicatie te voeren.
- Goede **communicatie, inspraak en participatie** zijn een cruciale factor om een realistische en gedragen verandering tot stand te brengen. Door in kaart te brengen in welke adaptatiefase van het verandertraject de doelgroepen zich bevinden, kan de communicatie hier gericht op worden afgestemd. Van bij de start van het A'REA UP programma zetten we in op participatie van het onderwijsveld en andere stedelijke diensten dan het flankerend onderwijsbeleid (werkgroepen, procesnota, …). Dit wordt systematisch uitgebreid met de betrokkenheid van andere doelgroepen, waarbij **extra aandacht gaat naar de inspraak en participatie van kinderen en jongeren**. Hun beleving van en mening over de acties in A'REA UP zijn de beste bewijzen van de effectieve en succesvolle verandering op lange termijn.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Opbouw en structuur A'REA UP programma

A'REA UP staat voor een duurzame aanpak en gezamenlijke doelgerichtheid bij alle betrokken partners. Om dit te kunnen realiseren en behouden, en gezien het belang van monitoring in het programma, is er nood aan een duidelijke programmastructuur.

Voorwaarden, doorlopende lijnen en concrete acties

Het A'REA UP programma wordt uitgewerkt op basis van trajecten, domeinen en acties. Deze onderverdeling geeft structuur aan korte en lange termijn opvolging van het programma.

Trajecten zijn voorwaarden om de (acties binnen de) domeinen te realiseren. Ze zijn niet gekoppeld aan een bepaald domein, maar overkoepelen alle domeinen van het programma. Kwantitatieve en kwalitatieve data, een gerichte communicatie naar alle betrokken partners zijn noodzakelijk om het gehele programma efficiënt en effectief vorm te geven.

De domeinen geven de doorlopende lijnen weer van het A'REA UP programma. De motivatie om een bepaald domein naar voor te brengen is de link met voorspellers van (on)gekwalificeerde uitstroom. Domeinen zijn geen 'kokers'. Er is (een noodzakelijke) onderlinge verwevenheid en verbinding.

Acties zijn gekoppeld aan domeinen en trajecten. In een afzonderlijke actienota vermelden we de acties die in september 2021 zullen starten. Meten, evalueren en bijsturen van acties is cruciaal in het programma. Bij elke halfjaarlijkse evaluatie zal deze actienota worden geüpdatet met lopende, startende, bijgestuurde of beëindigde acties .

Bepalen van de doelgroep

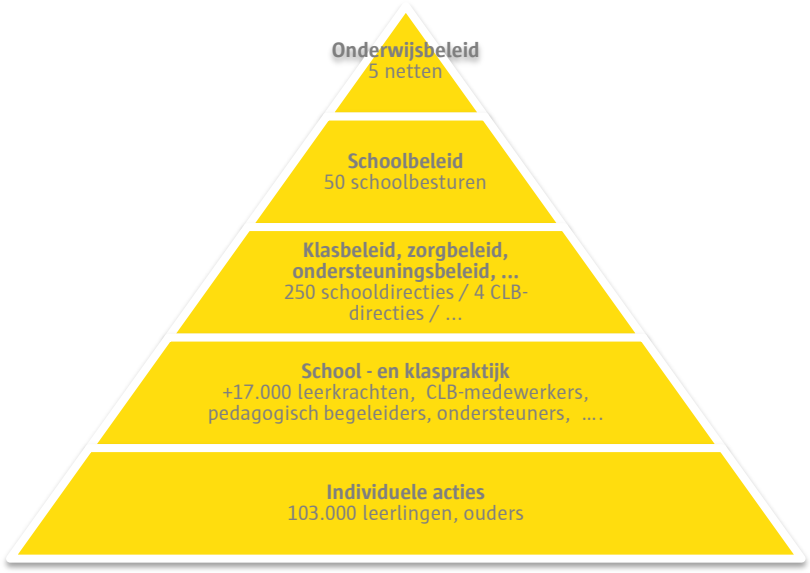
Kinderen en jongeren staan centraal in acties die in het A'REA UP programma worden opgenomen. Maar één van de uitgangspunten in het A'REA UP programma is dat alle betrokken partners, de **betekenisvolle volwassenen of sleutelfiguren uit hun netwerk, verantwoordelijk zijn voor de leerloopbaan van een het kind/jongere.**

De partners die we betrekken variëren voor elk van de contexten waarin een kind/jongere zich bevindt en de domeinen waarop we inzetten. Binnen elk van deze doelgroepen zijn verschillende niveaus te onderscheiden.

Daarom voorzien we acties op verschillende niveaus, waarbij de impact van een actie op een hoger niveau doordringt in alle onderliggende niveaus. Hoe dichter een actie bij het individuele niveau van het kind/jongere komt, hoe meer belang we hechten aan de geografische context en het wijkniveau voor deze actie.

In het onderwijsveld onderscheiden we alvast deze niveaus:

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Wetenschappelijk onderbouwd

Een van de uitgangspunten in het A'REA UP programma is dat we alles wat we doen wetenschappelijk onderbouwen. Dit houdt ook in dat we het Antwerpse programma ophangen aan een wetenschappelijk onderbouwd kader, het referentiekader van de Europese Commissie[4]. Onderzoek voor dit referentiekader toont aan dat inzetten op het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten het meeste kans op succes biedt. **Langdurige preventieve activiteiten zijn succesvoller dan compenserende activiteiten gericht op leerlingen die al zijn uitgevallen.**

In de pijler 'instroom/preventie' focussen we op het vermijden van risicofactoren die later zullen leiden tot ongekwalificeerde uitstroom.

Interventiemaatregelen in de pijler 'doorstroom' zijn gericht op het **herstellen van de relatie tussen leerling en school en het voorkomen van schooluitval** bij alle leerlingen, en richten zich voornamelijk naar die leerlingen, ouders en scholen waar het risico op vroegtijdig schoolverlaten hoger is.

De doelstelling van het A'REA UP programma is dat zo veel mogelijk jongeren **het onderwijs verlaten met een kwalificatie die toegang geeft tot de arbeidsmarkt, het hoger onderwijs of beide. Voor sommige jongeren kan een beroepskwalificatie en een warme overdracht naar de arbeidsmarkt meer aangewezen zijn.**

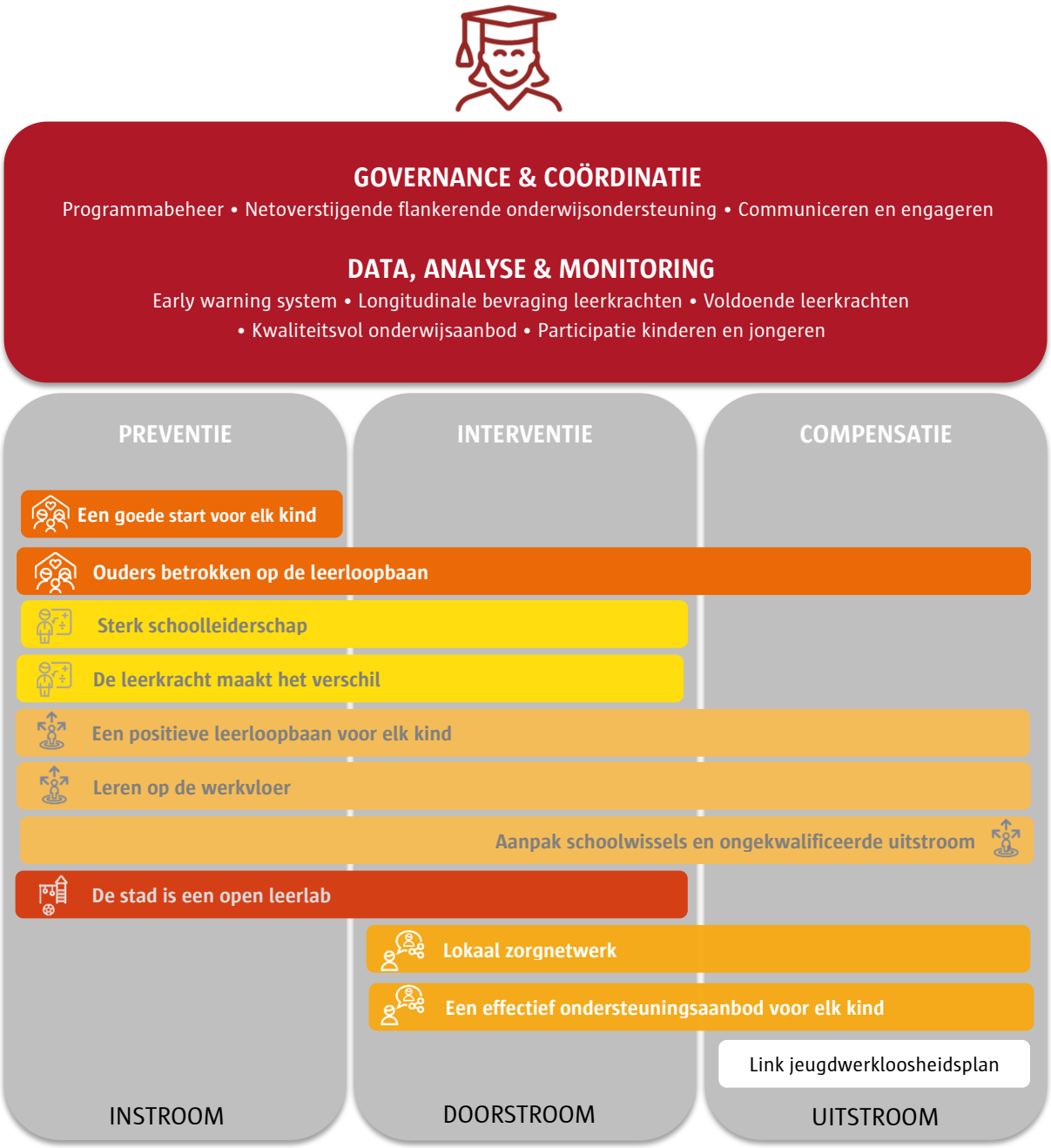
De derde pijler rond 'uitstroom/compensatie' vormt de overgang van A'REA UP naar de aanpak jeugdwerkloosheid zoals opgenomen binnen de stedelijke doelstelling en de samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en de stad Antwerpen. In de derde pijler van het A'REA UP programma formuleren we daarom voornamelijk acties in kader van warme overdracht en (zo min mogelijk) ononderbroken leerloopbanen.

Veel van de domeinen en acties in A'REA UP starten bij preventie/instroom, en lopen door naar interventie/doorstroom of compensatie/uitstroom, wat ook aangegeven wordt in de formulering van de beoogde impact per domein.

[4] Lamote, C. & Van Damme, J. (2011). Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader. Rapport naar aanleiding van intern seminarie van het Ministerie van Onderwijs en Vorming, Brussel.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Schematisch overzicht A'REA UP programma:

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

2 trajecten in het A'REA UP programma

We nemen de basisvoorwaarden bovenaan het schema op in 2 langetermijntrajecten die over alle pijlers (preventie, interventie, compensatie) heen lopen en hieraan gekoppeld zijn.

Traject 1: governance en coördinatie

Het Europese referentiekader haalt het **belang van coördinatie tussen alle betrokken partijen en niveaus** aan. Zowel de horizontale samenhang in aanpak over de beleidsdomeinen heen als de verticale samenhang in aanpak tussen verschillende beleidsniveaus is hierin belangrijk. Voor het A'REA UP programma worden de nodige structuren, kaders en communicatie opgezet om ervoor te zorgen dat A'REA UP een programma is en blijft dat door een groot aantal actoren samen wordt gedragen, vormgegeven, uitgevoerd en bijgestuurd.

In dit traject zetten we in op 3 centrale elementen.

1. Programmabeheer A'REA UP

Motivatie

Het A'REA UP programma omvat een permanent proces van evalueren en bijsturen, waar dialoog tussen de betrokken partners centraal staat. De projectorganisatie moet erop gericht zijn dat **alle partners in het programma betrokken worden, in dialoog kunnen gaan en hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen** op verschillende niveaus. In het systeem van meten, evalueren en bijsturing van de acties wordt twee maal per jaar een evaluatie voorzien.

Beoogde impact

- Alle acties in het A'REA UP programma worden gemeten en geëvalueerd en op basis hiervan bijgestuurd. Succesvolle acties worden verlengd en uitgebreid, acties waarvan het effect onvoldoende zichtbaar is, kunnen worden bijgestuurd en/of stopgezet.
- Er is een sterke motivatie, een gezamenlijke doelgerichtheid en een open dialoog tussen de betrokken partners van A'REA UP.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Kernpartners

- Het onderwijs verenigd in de Onderwijsraad Antwerpen (ORA)
- Bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing

2. Netoverstijgende flankerende onderwijsondersteuning

Motivatie

Scholen maken gebruik van de ondersteuning van een aantal partners, zowel in het kader van preventie (professionalisering schoolbeleid) als interventie (uitvalpreventie). Het aanbod van deze actoren is nu nog versnipperd en heel verschillend in bereik. Met dit traject zetten we netoverstijgend in op het professionaliseren en efficiënt en effectief organiseren van de dienstverlening aan scholen door centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), pedagogische begeleidingsdiensten (PBD), flankerend onderwijsbeleid en andere stadsinterne (en externe)

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

organisaties. Via afgestemde ondersteuning op vlak van bv. datageletterdheid, brede basiszorg, leerloopbaanbeleid en uitvalpreventie komen we tot een **gezamenlijke doelgerichtheid en gelijkwaardig kwaliteitsvol aanbod bij alle Antwerpse scholen**. Door over netten en organisaties heen kennis af te stemmen, werkafspraken te maken, te professionaliseren etc. kunnen we scholen efficiënt en proactief ondersteunen.

Beoogde impact

- Iedere Antwerpse school krijgt een gelijkwaardige en waar nodig proactieve ondersteuning in functie van het verhogen van gekwalificeerde uitstroom in onze grootstedelijke context.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- CLB's
- PBD's
- Bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing
- Externe aanbieders aan Antwerpse scholen

3. Communiceren en engageren

Motivatie

A'REA UP verbindt een zeer groot aantal partners en doelgroepen rond een gezamenlijke doelstelling. Hoe motiveren we al deze partners om, in verbinding met hun eigen organisatiedoelen, mee het verschil te maken voor alle Antwerpse leerlingen? Hoe zorgen we ervoor dat bestaande en toekomstige acties worden opgezet volgens de uitgangspunten bepaald in het A'REA UP programma? Met dit traject willen we **alle doelgroepen die in het kader van A'REA UP geïdentificeerd zijn, informeren, engageren en activeren**.

Aan de hand van 7 mogelijke drempels die onze doelgroepen ervaren om zich te engageren en tot actie over te gaan, zetten we in op 7 verschillende types van communicatie[5] als hefboom om de doelstellingen van A'REA UP te realiseren.

Beoogde impact

- Iedereen die betrokken is op de leerloopbaan van kinderen/jongeren in Antwerpen begrijpt de uitgangspunten van A'REA UP, kan en wil zijn of haar acties hierop afstemmen.
- De betrokken partners in A'REA UP treden op als ambassadeurs van het programma en dragen de doelstellingen en uitgangspunten uit binnen hun eigen netwerk.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- CLB's
- PBD's

[5] Effectief gedrag veranderen met het 7E-model, Fran Bambust, Politeia, 2017

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

- Bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing

Traject 2: data, analyse en monitoring

Op dit moment beschikken we nog over onvoldoende data om gericht te kunnen handelen in functie van gekwalificeerde uitstroom. In het referentiekader van de Europese Commissie wordt een nauwkeurige identificatie, analyse en monitoring van data als voorwaarde opgenomen. In de Antwerpse context betekent dit dat we **informatierijke omgevingen creëren zodat alle betrokken actoren beschikken over de nodige kwalitatieve en kwantitatieve data om het A'REA UP engagement vorm te geven en een beleid uit te voeren**. Deze data zijn uitermate relevant voor effectmetingen en interventies.

We onderscheiden 5 verschillende elementen om hierin stappen te zetten.

1. Early Warning System (EWS)

Motivatie

Een snelle detectie van vroegtijdige schoolverlaters maakt gerichte ondersteuning mogelijk. Detectie van 'voorspellers' van (on)gekwalificeerde uitstroom en opvolging kan al erg vroeg beginnen, zelfs voor een kind start op school (kleuterparticipatie, zittenblijven, resultaten, OKI). Hoewel er veel data beschikbaar zijn, zijn deze niet altijd ontsloten en hebben scholen in de stad in praktijk vaak onvoldoende mogelijkheden om hier structureel op in te zetten. Het op punt zetten en implementeren van een EWS om risico's op onthechting en vroegtijdig schoolverlaten zo vroeg als mogelijk te detecteren en aan te pakken, is één van de wetenschappelijk onderbouwde, Europese richtlijnen om gekwalificeerde uitstroom te verhogen.

Met dit traject brengen we de mogelijkheden en het draagvlak in kaart voor een EWS, rekening houdend met de ervaringen uit eerdere trajecten rond dataverzameling en ontsluiting. Dit met als uiteindelijk resultaat de implementatie van **een door alle betrokkenen gedragen tool of systeem die het mogelijk maakt om snel en eenvoudig (groepen) leerlingen te detecteren die extra aandacht nodig hebben vanuit een verhoogd risico op uitval**.

Een krachtig EWS omvat de stem van de kinderen en jongeren zelf. Leerlingen geven aan hoe ze zich voelen thuis en op school, hoe ze zichzelf zien, hoe ze hun toekomstperspectief inschatten, etc. Deze input is waardevol om elk van hen zo goed als mogelijk te begeleiden, en levert bovendien essentiële informatie voor de school om hun beleid bij te sturen waar nodig.

Beoogde impact

- **Minimale ambitie: EWS op schoolniveau**
  Elke school kan via een EWS een efficiënte, gerichte ondersteuning opzetten op leerling-, klas- en/of schoolniveau, rekening houdend met voorspellers van vroegtijdige uitstroom. Dit EWS wordt per school met gelijke indicatoren ontwikkeld en geïmplementeerd op de wijze die de school of het net wenst, rekening houdend met de deontologische code.
- **Maximale ambitie: EWS op stadsniveau**
  Met een stadsbreed aangeboden EWS kunnen we scholen ontlasten van de ontwikkeling van een eigen systeem, onmiddellijke en GDPR-veilige analyses mogelijk maken én de mogelijkheid creëren om gerichte begeleiding te koppelen aan de resultaten vanuit een stadsbrede, geïntegreerde aanpak.
  Onder strikte voorwaarden (cfr. de deontologische code, enkel i.f.v. de ontwikkeling van de school en de leerlingen) kunnen scholen dit EWS gebruiken voor stadsbrede benchmarks

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

die hen waardevolle handvatten geven om knelpunten aan te pakken.
Tot slot kunnen we het A'REA UP programma monitoren met dergelijk stadsbreed EWS.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs, in afstemming met Digipolis en de bedrijfseenheid Personeel en Organisatie, afdeling Studiedienst

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- CLB's
- PBD's

2. Longitudinale bevraging van leerkrachten

Motivatie

De opvattingen, overtuigingen en attitudes van onderwijsprofessionals vormen de belangrijkste voorspellers voor leerwinst[6]. Met dit traject brengen we de mogelijkheden in kaart en zoeken we draagvlak voor het implementeren van een monitoringsysteem van de opvattingen, overtuigingen en attitudes van onderwijsprofessionals. Aan de hand van een longitudinale bevraging **volgen we de evolutie in de mentaliteitsverandering die A'REA UP omvat op** en kunnen we tijdig actiepunten detecteren en bijsturen.

Beoogde impact

- We hebben zicht op de (evolutie van) opvattingen, overtuigingen en attitudes van onderwijsprofessionals als belangrijkste voorspeller voor leerwinst.
- De effecten van acties in A'REA UP worden permanent gemonitord en bijgestuurd.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs in afstemming met de bedrijfseenheid Ondernemen en Stadsmarketing

Kernpartners

Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen

3. Voldoende leerkrachten

Motivatie

Om te kunnen werken aan de onderwijskwaliteit is het belangrijk om in te zetten op voldoende leerkrachten. Er is er al enkele jaren sprake van een lerarentekort door verhoogd ziekteverzuim, verminderde in-, door- en uitstroom in de lerarenopleiding en de hoge uitstroom uit het beroep. Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs is het tekort voelbaar in het werkveld, waardoor de onderwijskwaliteit onder druk staat.

Het gaat niet enkel om een kwantitatief, maar ook om een kwalitatief probleem. Dit traject gaat daarom zowel over het **aantrekken als het behouden van leerkrachten in Antwerpen en vertrekt vanuit (positieve) beeldvorming en de context waarin ze hun beroep uitoefenen** (bijvoorbeeld in

[6] Hattie, J. & Zierer, K. (2017). 10 Mindframes for Visible Learning. Teaching for Success. Routledge.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

welke mate is er sprake van loopbaanontwikkeling, planlast, werkdruk en hoe hoog is het welbevinden).

Beoogde impact

- Voldoende competente leerkrachten zijn een cruciale randvoorwaarde om te kunnen inzetten op de onderwijskwaliteit en om het leren van alle kinderen/jongeren centraal te kunnen stellen. Dit heeft een impact op alle domeinen opgenomen verder in deze nota.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs, Onderwijstalent

Kernpartners

Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen

4. Kwaliteitsvol onderwijsaanbod

Motivatie

Er wordt reeds heel wat data verzameld en toch merken we dat onderwijsprofessionals onvoldoende beschikken over voor hen toegankelijke **data om een kwaliteitsvol onderwijsaanbod op te zetten** (d.i. overzicht onderwijstrajecten, welke richtingen leiden tot weinig kwalificaties, benchmarks over het niveau en de kwaliteit van studierichtingen, etc.) **en om de (lange termijn) effecten van hun leerlingenoriëntatie en attestering te zien**. Doorheen dit traject brengen we het draagvlak en de benodigde of te ontsluiten data over onderwijstrajecten in Antwerpen in kaart en krijgen we een beter zicht op de finaliteit van het onderwijsaanbod, aansluiting van vervolgtrajecten, retentiviteit, attestering, etc. We houden hierbij rekening met de ervaringen uit voorgaande datatrajecten.

Beoogde impact

- Onderwijstrajecten op stadsniveau zijn in kaart gebracht zodat bijsturingen op basis van datagestuurde ondersteuning gericht gebeuren in functie van een kwaliteitsvol aanbod dat leerlingen de nodige perspectieven biedt (d.i. hiaten aanvullen, richtlijnen voor een neutrale succesvolle oriëntering en studieadvies, etc.).
- Op schoolniveau ligt er met vaste regelmaat een schoolportret voor alle Antwerpse scholen, op basis waarvan de school met eventuele ondersteuning van flankerende diensten gericht kan bijsturen.
- Het Antwerpse onderwijsaanbod is evenwichtig verdeeld en biedt onze leerlingen de nodige perspectieven op doorstroom naar hoger onderwijs en/of arbeidsmarkt.
- Onderwijsprofessionals zijn zich bewust van de effecten van oriëntering en attesteringen op lange termijn en stellen hierdoor hun handelen bij, zodat ze bijdragen aan een hogere gekwalificeerde uitstroom en sociale gelijkheid.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs in afstemming met Digipolis en de bedrijfseenheid Personeel en Organisatie, afdeling Studiedienst

Kernpartners

Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

5. Inspraak van kinderen en jongeren

Motivatie

In de uitgangspunten van het A'REA UP programma staat dat de verantwoordelijkheid voor het al dan niet behalen van een kwalificatie in het leerplichtonderwijs bij de volwassenen ligt. Dit houdt in dat het de verantwoordelijkheid is van het netwerk van sleutelfiguren, de betekenisvolle volwassenen uit de omgeving van een kind/jongere, om na te denken over welke acties het kind/jongere ondersteunen richting een kwalificatie.

Daarbij willen we de mening van kinderen en jongeren over A'REA UP acties niet vergeten en werken we in het programma met een gestructureerde aanpak waarin **kinderen en jongeren gericht hun mening kunnen geven en deze meningen meegenomen worden in de uitwerking van de A'REA UP acties**. Hiervoor wordt een plan van aanpak uitgewerkt waarin we bepalen op welke momenten welke vorm van betrokkenheid noodzakelijk is binnen de acties van A'REA UP.

Beoogde impact

- Kinderen en jongeren voelen zich betrokken bij de invulling van het A'REA UP programma en de uitwerking van acties.
- De bijdrage van kinderen en jongeren aan de concrete acties in A'REA UP vormt een toegevoegde waarde voor het programma.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Jeugd

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- Afdelingen Onderwijs, Sport, Cultuur, Studentenstad, Regie Kinderopvang van de bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

10 domeinen in het A'REA UP-programma

Bij de concrete start van het A'REA UP programma definiëren we 10 domeinen om op in te zetten. Deze domeinen verbinden meerdere actieterreinen met elkaar en situeren zich in één of meerdere 'pijlers' van het Europees referentiekader (preventie – interventie – compensatie). Per domein en per actie wordt een stadsdienst, samen met een of meerdere kernpartners aangesteld als regisseur. Het spreekt daarnaast voor zich dat het onderwijsveld en haar partners, verenigd in de Onderwijsraad Antwerpen (ORA), worden betrokken bij het gehele A'REA UP programma, elk domein en de bijhorende beslissingen, evaluaties en andere stappen.

DOMEIN 1. Een goede start voor elk kind

Motivatie

De periode van 0 tot 2,5 jaar is een kritische periode voor het verwerven van bepaalde, cruciale competenties die leerlingen gedurende hun leerloopbaan nodig hebben [7]. Er zijn kritische periodes waarbinnen bepaalde capaciteiten zeer snel kunnen ontwikkelen bij het jonge kind, mits de gepaste stimulering. Omgekeerd is het zeer moeilijk om na een bepaalde leeftijd nog bepaalde situaties om te keren. Met voldoende aandacht voor de pre-schoolse ontwikkeling en de doorstroom naar het kleuteronderwijs, anticiperen we op mogelijke obstakels die later in de leerloopbaan kunnen opduiken. **Door in te zetten op toegankelijke kinderopvang van hoge kwaliteit of een vervangend aanbod ontwikkelingsstimulering, verwerven meer kinderen de vereiste competenties voor ze starten op school.** Zo bereiken we ook kinderen uit gezinnen met een extra zorgnood met een aanbod van ontwikkelingsstimulering en ouderbetrokkenheid en is de instroom in de instapklas van het kleuteronderwijs hoger en vlotter. Anderstalige nieuwkomers kunnen we een goede start garanderen door extra in te zetten op een warme overdracht tussen Atlas en de scholen én een goed onthaalbeleid op de school.

Beoogde impact

- **Preventie**: kinderen met een extra zorgnood hebben toegang tot een gepast aanbod ontwikkelingsstimulering, in de context van hun gezin of de kinderopvang.
- **Preventie**: ouders worden van bij de geboorte betrokken bij de ontwikkeling en het leren van hun kind.
- **Preventie**: meer Antwerpse peuters starten tijdig en vlot in het kleuteronderwijs, en participeren voldoende en regelmatig.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Regie Kinderopvang

Kernpartners

- IVA Kinderopvang
- Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs
- Bedrijfseenheid Sociale Dienstverlening

[7] Directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur (Europese Commissie), PPMI (Public Policy and Management Institute), Study on the effective use of early childhood education and care (ECEC) in preventing early school leaving (ESL), https://op.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/7548dd37-c626-4e2d-bd70-625edf707adc - WHO, Final report of the Early Child Development Knowledge Network - Early child development : a powerful equalizer, 2007

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

DOMEIN 2. Ouder betrokken op de leerloopbaan

Motivatie

Datgene wat ouders thuis doen om het leren en de leerloopbaan van hun kinderen te ondersteunen, heeft een grote impact op het gekwalificeerd uitstromen van die kinderen. Dit domein focust zich op het ontwikkelen van een gemeenschappelijke doelgerichtheid over een ondersteunend aanbod rond ouderbetrokkenheid voor alle Antwerpse ouders en gezinnen, zodat het **stedelijk aanbod en aanbod van stedelijke partners meer in functie staat van ouderbetrokkenheid die de kansen op gekwalificeerde uitstroom verhoogt**.

Beoogde impact

- **Preventie, interventie & compensatie**: ouders worden effectiever ondersteund om verantwoordelijkheid bij de betrokkenheid op het leren en de leerloopbaan van hun kinderen zo maximaal als mogelijk op te nemen.
- **Preventie**: kinderen en jongeren groeien op in een buitenschoolse en gezinscontext die hun leerloopbaan meer ondersteunt.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs, samen met bedrijfseenheid Sociale Dienstverlening

Kernpartners

Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen

DOMEIN 3. Sterk schoolleiderschap

Motivatie

Een recente studie toonde aan dat *"als een ondergemiddelde directeur (met een effectiviteitsscore op het 25ste percentiel) zou worden vervangen door een bovengemiddelde directeur (met een effectiviteit score op het 75ste percentiel), een gemiddelde leerling jaarlijks een derde meer leerwinst kan boeken, zowel voor wiskunde als voor lezen. Het is bijgevolg moeilijk, zeggen de onderzoekers, een investering te bedenken met een hogere verbetering van de leerprestaties dan het verbeteren van het leiderschap van de schoolleiders."*[8] Schoolorganisaties ondersteunen in het creëren van de benodigde tijd en ruime om in te zetten op **sterker onderwijskundig leiderschap en Collective Teacher Efficacy (CTE) vanuit een geïntegreerd kader voor leiderschap[9], heeft een positieve impact op het welbevinden van leerkrachten, waarbij het effect voelbaar is tot op het niveau van het leren van kinderen en jongeren**.

Beoogde impact

De onderwijskwaliteit stijgt. Door een sterker schoolleiderschap en verhoogde mate van CTE, krijgen leerlingen meer leerwinst.

- **Preventie & interventie**: het schoolleiderschap versterkt met een effect tot op het leren van de leerlingen.

[8] Grissom, J.A., Egalite, A.J. & Lindsay, C.A. (2021). How Principals Affect Students and Schools. A Systematic Synthesis of Two Decades of Research. The Wallace Foundation.
[9] Onderwijsinspectie, (2021). Onderwijsspiegel 2021. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie. Vlaams Ministerie voor Onderwijs en Vorming. https://onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/OS2021-web.pdf

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

- **Preventie & interventie**: vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het leerproces van alle leerlingen verhoogt de collective teacher efficacy in Antwerpse scholen.
- **Preventie**: in de schoolorganisatie vergroot de ruimte (tijd, ondersteuning, middelen…) om leiderschap op te nemen.
- **Preventie**: leerkrachten voelen zich ondersteund in hun kernopdracht, zodat meer leerkrachten behouden blijven in het onderwijs.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs samen met de onderwijsnetten, schoolbesturen, scholen en PBD's.

DOMEIN 4. De leerkracht maakt het verschil

Motivatie

Aangezien het grootste effect op het leren van kinderen en jongeren toe te schrijven is aan de leerkracht en het onderwijzen, het kernproces van de onderwijsleerpraktijk, is een sterke relatie tussen leerkracht en leerling essentieel. Dit heeft immers een hoger welbevinden én sterkere leerresultaten tot gevolg. Het gaat om het geheel van 'ontwikkeling stimuleren' binnen de brede basiszorg, zoals het in het Referentiekader Onderwijskwaliteit[10] omschreven staat. Dit houdt o.a. in dat leerkrachten:

- doelen transparant maken en opvolgen;
- feedback geven in functie van de groei en ontwikkeling van leerlingen;
- een onderwijstaal hanteren die leerlingen begrijpen zodat evaluaties ook meer valide worden;
- hoge verwachtingen hebben ten aanzien van alle leerlingen;
- een warm klasklimaat installeren met een hechte relatie tussen leerkracht en leerlingen;
- leerlingen op hun maat begeleiden.

Er is nood om de **brede basiszorg in scholen te versterken zodat leerkrachten hun handelen kunnen afstemmen op de evidence-informed praktijken die de grootste impact hebben op het leren van kinderen en jongeren**. Hierbij is de ontwikkeling van een open feedbackcultuur, een cultuur waarin er ook door leerkrachten geleerd wordt en waarin alle leerkrachten gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor het leren van alle kinderen en jongeren op school, van essentieel belang.[11]

Beoogde impact

- **Preventie**: er is een duidelijk merkbare leerwinst en verhoging van het welbevinden bij alle leerlingen op school.
- **Preventie & interventie**: het schoolteam is doeltreffend in het toepassen van brede basiszorg in de dagelijkse lespraktijk met oog voor de diversiteit onder de leerlingen.
- **Preventie & interventie:** het schoolteam ondersteunt elkaar om meer doeltreffend te worden in het toepassen van brede basiszorg in de dagelijkse lespraktijk met oog voor de diversiteit onder de leerlingen.
- **Preventie & interventie:** het schoolteam gebruikt de feedback van leerlingen, *'peers'* en alle beschikbare informatie uit evaluaties om het onderwijsleerproces bij te sturen.

[10] https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/23554
[11] Uit: Onderwijsinspectie, (2021). Onderwijsspiegel 2021. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie. Vlaams Ministerie voor Onderwijs en Vorming.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs samen met de onderwijsnetten, schoolbesturen, scholen en PBD's.

DOMEIN 5. Een positieve leerloopbaan voor elk kind

Motivatie

Een positieve, onderbouwde studiekeuze en kwaliteitsvol onderwijsaanbod op maat mét gerichte begeleiding kan schoolmoeheid, nefaste schoolwissels, schoolse vertraging en vroegtijdige uitval tegengaan. Het dynamisch keuzebegeleidingsmodel (Van Esbroeck et. al.)[12] laat zien dat leerloopbaanbegeleiding een dynamisch proces is, waarbij het exploreren van het 'ik' en de omgeving cruciaal zijn, en waarin alle volwassenen die het kind of de jongere omringen een rol te spelen hebben. Een begeleiding zal optimaal renderen wanneer ze door verschillende personen in verschillende situaties wordt bekrachtigd. Ook het ecologisch model van Bronfenbrenner[13] toont aan dat verbindingen tussen de verschillende leefwerelden van kinderen en jongeren hun ontwikkelkansen vergroten. **Wanneer kinderen/jongeren en de volwassenen in hun omgeving meer informatie hebben over of inzicht hebben in hun talenten, passies en interesses, en welke studie- en beroepskeuze ze kunnen maken, kunnen ze positieve keuzes maken**.

Niet alle scholen hebben een uitgewerkt en consistent leerloopbaanbeleid dat de leerling centraal stelt eerder dan de onderwijsmogelijkheden binnen de eigen school/net. In het huidig regelgevend kader bestaat nochtans de mogelijkheid om flexibele trajecten op maat van individuele leerlingen aan te bieden.[14] Scholen die meer inzetten op een leerloopbaanbeleid waar de leerling centraal staat kunnen, samen met andere sleutelfiguren rondom en kind/jongere, een verhoogde impact hebben op het leren en ontdekken van talenten, passies en interesses van kinderen/jongeren en zo een positieve leerloopbaankeuze stimuleren.

Beoogde impact

- **Preventie, interventie & compensatie**: ieder kind/jongere ervaart, zowel op school als daarbuiten, doorheen zijn leerloopbaan en in het bijzonder bij overgangen een kwaliteitsvolle begeleiding om doordachte keuzes te maken.
- **Preventie, interventie & compensatie**: kinderen en jongeren hebben, net als de volwassenen in hun omgeving, inzicht in hun talenten, passies en interesses en kunnen dit vertalen in een positieve keuze.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- CLB's
- PBD's
- De afdelingen Cultuur, Sport, Jeugd en Studentenstad van de bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving

[12] Lacante, M., Van Esbroeck, R., & De Vos, A. (2008). Met een dynamische begeleiding naar een effectieve keuzebekwaamheid. Eindrapport OBPWO projecten 04.01 & 02.02 en Ministerieel Initiatief. Brussel/Leuven: Vrije Universiteit Brussel/ Katholieke Universiteit Leuven.
[13] Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development. USA: Harvard University Press.
[14] Vandecandeare, M; Van den Branden, N; Juchtmans, G; Vandenbroeck, M; De Fraine, B. (2016). Flexibele leerwegen. Inspiratiegids voor basisonderwijs en secundair onderwijs. Leuven: LannooCampus.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

- De bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing
- Atlas voor anderstalige nieuwkomers
- Ligo Antwerpen
- Volwassenonderwijs

DOMEIN 6. Leren op de werkvloer

Motivatie

Er zijn onvoldoende leerwerkplekken waar jongeren in het kader van hun opleiding terecht kunnen om te leren op de werkvloer. Dit is een wezenlijk element in hun opleiding om te kunnen komen tot een onderwijskwalificatie. In duaal leren kunnen ieder jaar leerlingen niet starten omdat ze niet tijdig gekoppeld kunnen worden aan een werkvloer. In het stelsel leren en werken heeft meer dan 30% van de leerlingen geen vol programma[15], met als meest voorkomende oorzaak het ontbreken van gepaste (beschermde) praktijkplekken. Een andere uitdaging ligt in het vasthouden van de jongeren die door de gefaseerde inkanteling van het stelsel leren en werken (deeltijds beroepssecundair onderwijs of leertijd) vanaf 01/09/2021 in duaal leren terecht komen. De inschatting is dat 30% van de betrokken leerlingen door deze inkanteling een verhoogd risico op ongekwalificeerde uitstroom heeft. Dit zijn jongeren die veelal via het watervalsysteem van het voltijds beroepssecundair onderwijs in het stelsel leren en werken terecht gekomen zijn. Ook in duaal leren moeten scholen kunnen **inzetten op individuele begeleiding en voldoende aandacht en zorg, zodat leerlingen tijd en ruimte krijgen om een arbeidsattitude te ontwikkelen, alvorens de stap naar de werkvloer te moeten zetten**.

Beoogde impact

- **Preventie, interventie & compensatie**: elke leerling duaal leren, leren en werken en alternerende beroepsopleiding buitengewoon onderwijs krijgt een leertraject op maat en kan leren op een werkvloer met kwaliteitsvolle begeleiding.
- **Preventie, interventie & compensatie:** scholen worden ondersteund om trajecten op maat van leerlingen - op basis van de mate waarin ze arbeidsbereid en -rijp zijn – aan te bieden, zodat ook leerlingen die vanuit een negatieve motivatie in deze leerweg belanden in een positieve groei- en ontwikkelingsspiraal komen en een onderwijskwalificatie behalen.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs in afstemming met de Bedrijfseenheid Ondernemen en Stadsmarketing (OS, afdeling Werk)

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- Bedrijven

[15] Data van Vlaams departement onderwijs: maandelijkse overzichten DBSO projectlijnen voor regio Antwerpen en leerlingaantallen duaal leren.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

DOMEIN 7. De stad is een open leerlab

Motivatie

Elk kind/jongere heeft recht op ontspannende en zinvolle vrijetijdsactiviteiten. Ze leren immers niet enkel op school maar in al hun verschillende contexten. De leefwerelden van alle kinderen en jongeren zijn echter niet gelijk, ze krijgen niet allemaal dezelfde kansen om hun talenten en competenties te ontdekken en te ontwikkelen of krijgen niet steeds aandacht en respect voor hun gehele persoon. In dit domein streven we naar **een kwalitatieve, gevarieerde en toegankelijk vrijetijdsinvulling die kinderen en jongeren kansen biedt om te spelen en te genieten van hun vrije tijd, maar ook zorgt voor een beter welbevinden, informeel leren**, succeservaringen, vertrouwenspersonen, veilige contexten…

Beoogde impact

- **Preventie & interventie:** de gehele stad, tot op wijkniveau, biedt een brede waaier aan leer- en ontwikkelingsmogelijkheden voor alle kinderen/jongeren in Antwerpen.
- **Preventie:** alle kinderen en jongeren in Antwerpen voelen zich welkom om overal in de stad te zijn, te leren en experimenteren en zichzelf te ontplooien.
- **Preventie & interventie** : alle kinderen en jongeren in Antwerpen ervaren aandacht en respect voor hun volledige persoon.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Jeugd

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen en scholen
- De afdelingen Onderwijs, Cultuur en Sport van de bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving
- De bedrijfseenheid Sociale Dienstverlening
- Atlas voor anderstalige nieuwkomers
- Districten

DOMEIN 8. Lokaal zorgnetwerk

Motivatie

Een lokaal zorgnetwerk zorgt ervoor dat de ondersteuningsnoden van leerlingen sneller duidelijk worden, zodat snelle actie en gerichte ondersteuning mogelijk zijn. Hoe sneller een leerling de juiste ondersteuning krijgt, hoe laagdrempeliger en minder invasief de geboden hulp kan zijn. Met een gerichte interventie op het juiste moment kunnen we de binding met de school tijdig herstellen.

Dit domein zet in op de afstemming met alle partners die mogelijk ondersteuning kunnen bieden. Scholen hebben een brede nood aan input en ondersteuning m.b.t. het effectief ondersteunen van leerlingen in hun context. **Met een lokaal geïntegreerd team zorgen we voor afstemming binnen de ondersteuning van scholen en leerlingen en wordt overlap in het hulpverleningsaanbod vermeden**. Dit flankerend team van specialisten ontzorgt de school.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Beoogde impact

- **Interventie & compensatie:** scholen in de stad Antwerpen kunnen voor ondersteuning terecht bij een lokaal geïntegreerd team, dat bestaat uit medewerkers van diverse stedelijke diensten en andere relevante partners in de wijk.
- **Interventie:** door de school en het CLB te flankeren en te ontlasten waar mogelijk, bieden we meer ruimte en tijd die rechtstreeks kunnen geïnvesteerd worden in de schoolinterne zorg voor leerlingen**.** Daarnaast worden de noden en vragen op school- en beleidsniveau sneller gedetecteerd.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs, samen met bedrijfseenheid Sociale Dienstverlening

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen, scholen
- CLB's
- De bedrijfseenheid Maatschappelijke Veiligheid
- Het Centraal Meldpunt voor Risicojongeren (CMP)

DOMEIN 9. Effectief ondersteuningsaanbod voor elk kind

Motivatie

Om de relatie tussen voorspellers van vroegtijdige schooluitval en het daaraan gekoppelde aanbod duidelijk te maken, **onderzoeken we de toegankelijkheid, de effectiviteit en de tekortkomingen van het diverse aanbod rond uitvalpreventie zoals het op dit moment bestaat voor Antwerpse leerlingen, zowel naar doelgroep als op het niveau van ondersteuning**. Daarnaast zetten we in op de ontwikkeling van gepast ondersteuningsaanbod afgestemd op de specifieke noden van :

- lagere schoolkinderen;
- anderstalige nieuwkomers;
- leerlingen in de integrale jeugdhulp;
- leerlingen met een extra zorgnood binnen de transitie leren en werken.

Kinderen en jongeren die dreigen uit te vallen omwille van een complexe context en een multi problematiek volgen we op via '*casemanagement*'. Zonder deze gerichte ondersteuning en intensieve opvolging is de kans immers groot dat deze leerlingen door de mazen van het hulpverleningsnet glippen.

Beoogde impact

- **Interventie & compensatie**: verbreding van het aanbod uitvalpreventie waardoor meer kinderen en jongeren snellere en meer gepaste ondersteuning krijgen in hun leerloopbaan.
- **Interventie**: installatie van monitoring- en evaluatiesystemen op het aanbod uitvalpreventie zodat de effectiviteit ervan gemeten kan worden. Op die manier maken we de relatie tussen voorspellers van vroegtijdige schooluitval en het daaraan gekoppelde aanbod expliciet.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen, scholen
- CLB's
- Het Centraal Meldpunt voor Risicojongeren (CMP)
- Aanbieders uitvalpreventie
- De bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing
- Atlas voor anderstalige nieuwkomers

DOMEIN 10. Aanpak schoolwissels en ongekwalificeerde uitstroom

Motivatie

Schoolwissels zijn een voorspeller van ongekwalificeerde uitstroom. **In de eerste plaats willen we onnodige schoolwissels vermijden, maar daar waar ze toch plaatsvinden willen we de negatieve impact ervan reduceren.** 'NEET' (Not in Education, Employment or Training) is een positie met een nefaste impact op de onderwijsloopbaan van jongeren, waarvan we trachten te voorkomen dat ze hierin terechtkomen.

Binnen dit domein zetten we in op een geïntegreerd netwerk rond uitstroom en warme overdracht, met duidelijke rolverdeling, formele verantwoordelijkheden en:

- een aanklampende aanpak van jongeren die dreigen uit te vallen;
- proactieve datagerichte professionalisering van scholen rond preventie van vroegtijdige schooluitval;
- datagerichte opvolging van jongeren die toch ongekwalificeerd uitstromen.

Beoogde impact

- **Interventie & compensatie**: kinderen en jongeren die een schoolwissel doormaken, ongekwalificeerd uitstromen of dreigen uit te stromen worden correct en zorgzaam doorverwezen waar nodig.
- **Interventie & compensatie**: er gelden stadsbreed afspraken m.b.t. de warme overdracht van leerlingen die van school veranderen óf ongekwalificeerd dreigen uit te stromen.
- **Preventie & interventie**: er ligt een concreet Antwerps kader met gedragen richtlijnen voor de afspraken en rolverdeling tussen CLB, PBD en scholen in het kader van leerlingbegeleiding. Dit is een concretisering van de richtlijnen in het decreet leerlingbegeleiding.
- **Preventie & interventie**: scholen met hoge uitvalcijfers worden aangesproken en gericht ondersteund met trajectbegeleiding preventief beleid en/of aanpak uitstroom.

Regie

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving, afdeling Onderwijs

Kernpartners

- Onderwijsnetten, schoolbesturen, scholen
- CLB's
- PBD's
- De bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening, Maatschappelijke Veiligheid, Ondernemen en Stadsmarketing
- VDAB
- Provinciaal netwerk Samen tegen Schooluitval

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Afkortingen en verklarende woordenlijst

- **Atlas**: Atlas, integratie & inburgering Antwerpen is een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) in de vorm van een vzw. Atlas voert namens Stad Antwerpen het Vlaamse inburgerings- en integratiebeleid uit.
- **Casemanagement**: is een systematische werkwijze die toegepast wordt bij cliënten waar de zorgvraag hier aanleiding toe geeft en waarvan de inhoudelijke en organisatorische complexiteit de reguliere zorgverlening overstijgt en waarbij de regelcapaciteit van de cliënt en zijn systeem gezien de situatie te laag is. Casemanagement coördineert de zorg vanuit de behoefte van de cliënt.
- **CLB**: centrum voor leerlingenbegeleiding; elke erkende school in Vlaanderen werkt samen met een CLB. Een CLB begeleidt een leerling op vraag van de leerling, ouders of school op vlak van leren en studeren, de onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren of preventieve gezondheidszorg.
- **CMP**: Centraal Meldpunt voor risicojongeren; een netoverschrijdend CLB-project van de stad en alle onderwijsnetten in Antwerpen. Het CMP neemt een centrale rol op in de begeleiding van jongeren in een risicovolle situatie in Antwerpen om (dreigende) schooluitval en ongekwalificeerde uitstroom te voorkomen.
- **Competentie**: een in gedrag waarneembare combinatie van kennis, vaardigheden, houding en/of persoonskenmerken (persoonlijke kwaliteiten) waarmee in een (arbeids)situatie bepaalde doelen worden bereikt.
- **CTE**: Collective Teacher Efficacy of collectieve zelfeffectiviteit van het schoolteam; het vertrouwen van een groep in het kunnen of slagen van die groep. In dit geval het vertrouwen van een schoolteam dat ze als team het verschil kunnen maken voor de leerlingen. De collectieve zelfeffectiviteit van het schoolteam is sterk gecorreleerd met de prestaties van leerlingen (Hattie J, 2015).
- **CTO**: Centrum voor taal en onderwijs; een multidisciplinair expertisecentrum rond taal, onderwijs en samenleving verbonden aan de faculteit Letteren KU Leuven.
- **Evidence-based**: gebaseerd op onderzoek. De praktijk is gevalideerd door een of andere vorm van gedocumenteerd wetenschappelijk bewijs. Om effectievere praktijken te bekomen verleggen Evidence-based praktijken de basis voor besluitvorming van traditie, intuïtie en niet-systematische ervaring naar stevig onderbouwd wetenschappelijk onderzoek.
- **Evidence-informed**: geïnformeerd door onderzoek. De praktijk is gebaseerd op de beste beschikbare eigen of wetenschappelijke onderzoeks- en/of praktijkkennis om het ontwerp en de implementatie van interventies en programma's te begeleiden.
- **EWS**: Early Warning System of vroeg waarschuwingssysteem; een systeem op basis van leerlinggegevens om leerlingen te identificeren die gedrag of academische prestaties vertonen waardoor ze het risico lopen de school voortijdig te verlaten.
- **Flankerend onderwijsbeleid**: het geheel van acties van een lokaal bestuur om, vertrekkend vanuit de lokale situatie en aanvullend bij het Vlaamse onderwijsbeleid, een onderwijsbeleid te ontwikkelen in samenwerking met de lokale actoren. De afdeling TV/Onderwijs bereidt in overleg met het stadsbestuur en de onderwijspartners het netoverschrijdend onderwijsbeleid van de stad Antwerpen voor.
- **Gezin**: alle samenwerkingsvormen die een herkenbare sociale eenheid vormen, met al dan niet verwante personen die duurzame banden hebben en elkaar onderling steun en verzorging verlenen.
- **IKT**: inkomenstarief; een prijs voor dagopvang op basis van je inkomen en gezinssamenstelling die je als ouder betaalt voor kinderopvang.
- **IKT-kinderopvang**: kinderopvang met inkomenstarief.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

- **Kwalificatiecriteria**: Als kwalificatiecriteria gelden: een diploma secundair onderwijs; een studiegetuigschrift van het 2de leerjaar van de 3de graad van het beroeps secundair onderwijs (BSO); een eindgetuigschrift behaald in het deeltijds beroeps secundair onderwijs (DBSO); een certificaat behaald in de leertijd (Syntra); een getuigschrift behaald in de opleidingsvormen 3 (OV3) en 4 (OV4) van het buitengewoon secundair onderwijs (BUSO); een certificaat behaald in het modulair stelsel van het BSO, het DBSO en BUSO (OV3).
- **Leerloopbaan**: het leertraject dat je aflegt van geboorte tot levenseinde. Binnen A'REA UP bakenen we dit af tot het volledige traject dat een jongere aflegt in functie van gekwalificeerde uitstroom vanaf 2,5 jaar tot 25 jaar zowel binnen als buiten de context van leerplicht.
- **Ligo**: Centrum voor Basiseducatie Antwerpen
- **NAFT**: naadloos flexibel traject; een aaneenschakeling van interventies bij de leerling, (klas)groep, leerkracht(en) en/of school om schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten in het secundair onderwijs tegen te gaan. Het is zowel een intensief, tijdelijk traject op maat van de jongere alsook een rustperiode voor zowel de jongere als de school.
- **NEET-jongeren**: not in education, employment or training; jongeren tussen 15 en 24 jaar die:
    - geen opleiding volgden in een referentieperiode van 4 weken;
    - geen regulier onderwijs volgen;
    - geen opleiding volgen buiten het regulier onderwijs;
    - niet aan het werk zijn (ook niet als jobstudent).
- **OKI**: Onderwijs kansarmoede-indicator; berekend als het aantal van de 4 leerlingenkenmerken (Thuistaal niet-Nederlands, Laag opleidingsniveau van de moeder, Ontvangen van een schooltoelage, Wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging) waaraan de leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het totaal aantal leerlingen. De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 en 4.
- **ORA**: Onderwijsraad Antwerpen; het officiële overleg- en adviesorgaan over onderwijs in de stad Antwerpen. Er zetelen vertegenwoordigers in van de verschillende Antwerpse onderwijsnetten, maar ook van leerlingen, ouderkoepels, vakbonden en OCMW. De onderwijsraad handelt over de uitvoering van het lokaal netoverschrijdend onderwijsbeleid van de stad.
- **OS**: bedrijfseenheid Ondernemen en Stadsmarketing stad Antwerpen
- **OSCAR**: platform waar je als jongere je elders verworven competenties kan delen (gestopt in 2018).
- **PBD**: pedagogische begeleidingsdienst; dienst ter ondersteuning van de onderwijsinstellingen en centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's).
- **Peers**: een *'peer'* in een groepsgenoot, iemand met dezelfde achtergronden en communicatiekenmerken als de beoogde doelgroep.
- **Onderwijsloopbaan**: de loopbaan als leerling op school, de tijd die iemand als leerling heeft doorgebracht op school, vaak met de bijgedachte aan de daarbij opgedane kennis en ervaring.
- **SONO**: Steunpunt voor beleidsgericht onderzoek; door de Vlaamse Regering erkend als Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek voor de periode 2016-2020. SONO is een samenwerkingsverband van de UGent, de KU Leuven, de Universiteit Antwerpen, de VUB en de Arteveldehogeschool.
- **Spijbelen**: alle vormen van ongeoorloofd relatief schoolverzuim. Op het einde van het eerste lesuur (per dagdeel) worden de aan- en afwezigheden opgenomen. Bij ongeoorloofd relatief schoolverzuim registreert de school een code B in het aan- en afwezigheidsregister.
- **TV**: bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijetijdsbeleving van de stad Antwerpen
- **Vroegtijdige schoolverlater**: In deze nota wordt de Vlaamse definitie gehanteerd (tevens het cijfer dat breed verspreid is). Een vroegtijdige schoolverlater is een leerling die het Vlaams secundair onderwijs verlaten heeft zonder voldoende kwalificatie (zie kwalificatiecriteria). Een

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

leerling die voor de eerste keer de schoolloopbaan onderbreekt zonder één van bovenstaande kwalificaties te behalen, wordt beschouwd als een vroegtijdige schoolverlater. Een leerling is dus vroegtijdig schoolverlater in het jaar X als hij of zij:

- ingeschreven was in het secundair onderwijs in het jaar X;
- niet meer ingeschreven is in het jaar X+1;
- geen enkele van bovenvermelde kwalificaties heeft behaald;
- niet meer leerplichtig is (zie lager).

- **VSV**: vroegtijdige schooluitval (zie vroegtijdige schoolverlater).

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Overzicht van samenkomsten werkgroepen + bilaterale gesprekken

Actieterrein 1: Onderwijskwaliteit

Afgevaardigden werkgroep:

- Actieterreinverantwoordelijke: Eva Franck – TV Onderwijs
- Co-verantwoordelijke: Katrien De Clercq – TV Onderwijs
- Provinciaal onderwijs: Lieve Smeyers - adjunct directeur van de scholengemeenschap PROGEM waarin alle provinciale scholen van de provincie Antwerpen vertegenwoordigd zijn
- AGSO: Rombout Vandael - onderwijsmanagement
- GO! Scholengroep: Francine Nooyens (directeur coördinator basisonderwijs) - Ann Cuvelier (coördinerend directeur secundair onderwijs)
- Katholiek onderwijs: Bart Debbaut – pedagogisch adviseur katholiek onderwijs

Algemene coördinatie A'REA UP voor AGSO: Yves Molenaers – beleidsadviseur

Actieterrein 2: Toekomstperspectief

Afgevaardigden werkgroep:

- Actieterreinverantwoordelijke: Isabel Van de Velde – TV Jeugd
- Co-verantwoordelijke: Sien Kets – TV Onderwijs
- OS Werk: Dries Van Gool
- OS Business en Innovatie: Julie Van Nuwenborg
- TV STAN: Lieven Currinckx
- Provinciaal onderwijs: Bart Van Hecke - adviseur externe samenwerking op de stafdienst van het APB Provinciaal Onderwijs Antwerpen
- AGSO: Johan Nys - Netwerkdirecteur (strategisch beleid)
- GO! Scholengroep: Christine Hannes - directeur GO! Spectrumschool
- Katholiek onderwijs: Bart Debbaut – pedagogisch adviseur katholiek onderwijs

Actieterrein 3: Begeleidingsnetwerk

Afgevaardigden werkgroep:

- Actieterreinverantwoordelijke: Evelien Cautaert – TV Onderwijs
- Co-verantwoordelijke: Simon Mertens / Bavo Raeymaekers – TV Onderwijs
- Atlas: Sylke Blommaert/Jessica Leppens
- MV: Kristof Baeyens / Inés Van Leugenhaeghe
- SD: Bruno Fiesack
- TV Jeugd: Annemie Seghers/Michiel Schul
- AGSO: Pieter Buysse - netwerkdirecteur
- GO! Scholengroep: Sara Vekemans - maatschappelijk werker CLB

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actieterrein 4: Gezin en Opvang

Afgevaardigden werkgroep:

- Actieterreinverantwoordelijke: Peter Sels – TV IVA Kinderopvang
- Co-verantwoordelijke: Dirk Verbist – TV Onderwijs
- Atlas: Jessica Leppens
- SD: John Steyaert
- TV Regie Kinderopvang: David Boets
- AGSO: Mireille Lauwyck - netwerkdirecteur
- GO! Scholengroep: Tine Embrechts - directeur GO! BS Kdo
- Katholiek Onderwijs: Kris Vanderoost - stafmedewerker Steunpunt Basisonderwijs

Actieterrein 5: Vrijetijdscontext

Afgevaardigden werkgroep:

- Actieterreinverantwoordelijke: Marloes Hanssen – TV Sport
- Co-verantwoordelijke: Bloeme De Smet – TV Onderwijs
- SD: Badya Guerti
- TV Cultuur: Marleen Dupont
- TV Jeugd: Sabine Lefever
- TV Stafdienst: Kris Wuyts
- AGSO: Marc De Hertogh - netwerkdirecteur
- GO! Scholengroep: Steven Bastiaens - directeur GO! BS De Spits

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Gebruikte literatuurselectie

Data, analyse en monitoring

European Commission, DG Education and Culture. *Early Warning Systems in Europe: practice, methods and lessons. Thematic working group on early school leaving*.

European Commission (2013). *Reducing Early School Leaving: key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving*.

European Commission/EACEA/Eurydice/Cedefop. (2014). *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

https://www.uantwerpen.be/en/projects/resl-eu/

Actieterrein Onderwijskwaliteit

Bellens, K. & De Fraine, B. (2012). *Wat werkt? Kenmerken van effectief basisonderwijs*. Leuven: Acco.

Burny, E., et al. (2015). *pIEO Monitor. pIEO ONDER DE LOEP*. Ministerie voor Onderwijs & Vorming.

Eells, R.J. (2011). *Meta-Analysis of the relationship between collective teacher efficacy and student achievement*. PhD. Loyola University Chicago.

Franck, E. & Nicaise, I. *Ongelijkheden in het Vlaamse onderwijssysteem: verbetering in zicht? Een vergelijking tussen PISA 2003 en 2015*. SONO/2017/1.3/3

Grissom, J.A., Egalite, A.J. & Lindsay, C.A. (2021). *How Principals Affect Students and Schools. A Systematic Synthesis of Two Decades of Research*. The Wallace Foundation.

Hattie, J. (2015). *High Impact Leadership. In Educational leadership: journal of the Department of Supervision and Curriculum Development*, N.E.A 72(5): 36-40.

Onderwijsinspectie, (2017). *Bronnendocument: referentiekader voor Onderwijskwaliteit*. Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming & Onderwijsinspectie.

Onderwijsinspectie, (2021). *Onderwijsspiegel 2021. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie*. Vlaams Ministerie voor ONderwijs en Vorming.

Pulinx, R., Agirdag, O. & Van Avermaet, P. (2014*). Taal en onderwijs: Percepties en praktijken in de klas.* In*: Oprit 14: Naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen*. N. Clycq, N., Timmerman, C., Van Avermaet, P., Wets, J. & P. Hermans. Publisher: Academia Press.

Scheerens, J. (2013). *Schoolkwaliteit en de kennisbasis voor onderwijseffectiviteit*. Cultuur+Educatie, 13(38), 9-25.

Vanbuel, M., Vandommele, G. & Van den Branden, K. (2020). *Helpt taalbeleid taalgrenzen verleggen? Syntheserapport*. SONO/2020.OL1.5/5.

Van de Putte, I & De Schauwer, E. (2018). *Leren omgaan met diversiteit in de klas - het GOL(L)D concept in de praktijk*. Gent: Academia Press.

Ysenbaert, J., Van Avermaet, P., & Van Houtte, M. (2018). *Evaluatie & diversiteit in het basis- en secundair onderwijs. Deelrapport: casestudieonderzoek*. Gent.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actieterrein Begeleidingsnetwerk

Vettenburg, N. & Vandewiele B. (2001). *Preventie van antisociaalgedrag op school: De bruikbaarheid van het preventiemodel van F. De Cauter*. Welwijs, 12(1), 36-39.

Lenaerts, D. (2015). *Minder leerlingen definitief uitsluiten in secundaire scholen: utopie of realiseerbaar?* Onuitgegeven masterscriptie, UA, Antwerpen, België.

Dale, R. (2010). *EARLY SCHOOL LEAVING Lessons from research for policy makers*. (rapportage EU). Geraadpleegd via http://www.nesse.fr/nesse/activities/reports.

Heckman, F. (2008). *EDUCATION AND MIGRATION strategies for integrating migrant children in European schools and societies (Rapportage EU)*. Geraadpleegd via http://www.nesse.fr/nesse/activities/reports.

Debisschop, K., Nicaise, I., Van Den Branden, K., Vandommele G., Goossens, S., Baert, S., Cockx, B., Moons, K. (2016). *Studieopdracht Antwerp Children's Zone*. Stad Antwerpen, Antwerpen, België.

Keppens, G. & Spruyt, B. (2019). *Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten*. SONO, Gent, België.

Thematic working group on 'early school leaving' (2013). *Reducing early school leaving: Key messages & policy support (Rapportage EU)*. Geraadpleegd via https://ec.europa.eu/education/content/reducing-early-school-leaving-key-messages-and-policy-support_en.

Desmedt, E., Goffin, K., De Corte, J. (2018) *Onderzoek en adviesverlening over de aanpak van structurele samenwerking onderwijs-welzijn*. Idea Consult, Brussel, België.

Neyts, S. (2016). *Kijkwijzer opbouw afsprakenkader (Rapportage Departement Onderwijs)*. Geraadpleegd via https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Kijkwijzer_opbouw_afsprakenkader.docx

Deboutte, G. (2008). *Pesten en geweld op school: Handreiking voor een daadkrachtig schoolbeleid*. Geraadpleegd via https://www.vlaanderen.be/publicaties/pesten-en-geweld-op-school-handreiking-voor-een-daadkrachtig-schoolbeleid

Rijksoverheid (2005) *Aanval op Uitval*. Geraadpleegd via https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26695-32-b1.pdf

Keppens, G. & Spruyt, B. (2017) *The School as a Socialization Context: Understanding the Influence of School Bonding and an Authoritative School Climate on Class Skipping*. Youth & Society (0)00, 1-22.

Departement Onderwijs en Vorming, Onderzoeksgroep TOR, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel (2013). *Van occasionele tot reguliere spijbelaar: een onderzoek naar het profiel van spijbelaars en de invloed van school en omgeving op spijbelen*. Geraadpleegd via https://www.researchgate.net/publication/268443549

Van Steenwinckel J.-M. (coördinator Netwerk Samen tegen Schooluitval Vlaams-Brabant) (2018). *Wegen naar nieuwe kansen. Leidraad bij de preventie van en omgang met regel- en normovertredend gedrag*.

Data van Vlaams departement onderwijs: maandelijks overzicht DBSO projectlijnen voor regio Antwerpen

Smet, M. et al. (2015). *Evaluatieonderzoek decreet leren en werken, Leuven*. KULeuven

https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/default.aspx?nr=183

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actieterrein Gezin en opvang

Directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur (Europese Commissie (2014). *PPMI (Public Policy and Management Institute), Study on the effective use of early childhood education and care (ECEC) in preventing early school leaving (ESL)*. https://op.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/7548dd37-c626-4e2d-bd70-625edf707adc

Counsel of the European Union (2011). *Recommendation on policies to reduce early school leaving*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011H0701(01)

Onderwijs Vlaanderen. *Onderzoek en cijfers over kleuterparticipatie*. https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek-en-cijfers-over-kleuterparticipatie

Peleman, B., Vandenbroeck, M., & Van Avermaet, P. (2019). *De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede.* Gent: Universiteit Gent. Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek. Steunpunt Diversiteit en Leren. http://hdl.handle.net/1854/LU-8601480

Vandenbroeck M., Van Avermaet P., Van der Mespel S. (2018), *Warm, welkom en wederkering, naar een goede ouder-schoolsamenwerking, inspiratieboek voor kleuteronderwijs.* https://www.esf-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/boek-kleuterparticipatie-def_lowres_download.pdf

Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent, Prof. Michel Vandenbroeck en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven, Prof. Ferre Laevers (2016). *Deelrapport 9: 0-meting welbevinden en betrokkenheid*. https://www.kindengezin.be/img/welbevinden-betrokkenheid-rapport.pdf

Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent, Prof. Michel Vandenbroeck en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven, Prof. Ferre Laevers (2016). *Deelrapport 10: nulmeting emotionele en educatieve ondersteuning.* https://www.kindengezin.be/img/emotionele-educatieve-ondersteuning-rapport.pdf

Vakgroep Sociale Agogiek UGent en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KULeuven in opdracht van Kind en Gezin (2014). *Een pedagogisch raamwerk voor de kinderopvang van baby's en peuters.*

De Haene L. (2010). *Bevorderen van de onderwijskansen van kinderen uit kansarme milieus.*

Van Avermaet P. et al. (2017). *Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen*. https://diversiteitenleren.be/content/5-onderzoek/44-okans/eindrapport_2017.pdf.

Hattie, John (2014). *De impact van leren zichtbaar maken*. Abimo.

Lusse, Mariëtte (2019). *School en thuis: succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden*. Pica

Harris A. & Robinson K. (2016). *A new framework for understanding parental involvement: setting the stage for academic success.* Russel Sage Foundation. Journal of the Social Sciences 2 (5).

Bakker, J e.a. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Radboud Universiteit Nijmegen.

Eleni Theodouro (2007). *Reading between the lines: exploring the assumptions and implications of parental involvement.*

Maria Castro e.a. (2015). *Parental involvement on student academic achievement: a meta-analysis.*

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Boonk e.a. (2018). *A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement.*

Kees van der Wolf (2013). *Gezinsomstandigheden en leerprestaties: het belang van hoge verwachtingen en ambities van ouders*. In: F. Smit (red.). *Professionele communicatie. Partnerschap ouders, school en buurt* (pp. 39-46). Meesterklasbijdragen Rotterdam. Nijmegen. ITS, Radboud Universiteit.

Actieterrein toekomstperspectief

Smet, M. et al. (2015). *Evaluatieonderzoek decreet leren en werken*. Leuven: KULeuven

https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/default.aspx?nr=183

Heps, I. (2019). *Inspraaktraject duaal leren. Eindrapport, ELDucation in opdracht van de Vlaamse Scholierenkoepel*. https://odin.vlaanderen.be/onderzoek-en-beleid/een-inspraaktraject-met-116-jongeren-over-duaal-leren

De Coen, A. et. al. (2020). *Kosten, baten en financiering van duaal leren in Vlaanderen. Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming - SYNTRA Vlaanderen*,.https://www.vlaanderen.be/publicaties/kosten-baten-en-financiering-van-duaal-leren

Nouwen, W., Struyf, A. en Clycq, N. (2019). *Duaal leren op proef. Evaluatiestudie van de proeftuinen 'Schoolbank op de werkplek'*. Universiteit Antwerpen,

https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/?nr=381

Paul Geerts. *Analyse ongekwalificeerde uitstroom SO Antwerpen – door verkeerde studiekeuze watervalsysteem*. (ongepubliceerd)

Lacante, M., Van Esbroeck, R., & De Vos, A. (2008). *Met een dynamische begeleiding naar een effectieve keuzebekwaamheid. Eindrapport OBPWO projecten 04.01 & 02.02 en Ministerieel Initiatief*. Brussel/Leuven: Vrije Universiteit Brussel/ Katholieke Universiteit Leuven.

Vandecandeare, M; Van den Branden, N; Juchtmans, G; Vandenbroeck, M; De Fraine, B. (2016). *Flexibele leerwegen. Inspiratiegids voor basisonderwijs en secundair onderwijs*. Leuven: LannooCampus.

Transbaso onderzoek https://transbaso.be/ en https://pro.vanbasisnaarsecundair.be/

European Commission (2013). *Reducing Early School Leaving: key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving*.

Goosen, K; Struyf, E; Van Esbroeck, R. (2013). *Aspirant leraren professionaliseren in het begeleiden van keuzeprocessen*. Tijdschrift voor Lerarenopleiders, 34(1)

European Commission, DG Education and Culture (2015). *Education and Training 2020. Schools Policy. A whole school approach to tackling early school leaving*. Policy Messages.

Crevits H., Muyters P., Vandeurzen J. (2015). *Conceptnota 'Samen tegen Schooluitval'*.https://www.onderwijs.vlaanderen.be/samen-tegen-schooluitval

Brechtje Vandergraesen (2020). *Rapport uitstroom - handleiding uitstroomgesprekken.* (ongepubliceerd)

Ontwerptekst Vlaamse krachtlijnen voor de aanpak van een warme overdracht van onderwijs naar levensloop - Vlaamse Netwerken Samen Tegen Schooluitval (ongepubliceerd)

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. USA: Harvard University Press.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actieterrein vrije tijd

Collard D., Boutkan S., Grimberg L., Lucassen J. & Breedveld K (2014). *Effecten van sport en bewegen op de basisschool. Voorstudie naar de relatie tussen sport en bewegen op school en schoolprestaties.* Mulier Instituut, Utrecht.

Decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1479676 en https://www.opgroeien.be/boa/over

Onderzoek naar vrijetijdsbeleving van mensen / kinderen en jongeren in armoede. https://demos.be/sites/default/files/20110628_vrijetijdsbeleving_armoede_eindrapport.pdf

Peleman B. & Boudry C. (2014) *Schoolkinderen over hun Opvang: Wat leren ze ons over kwaliteit? Onderzoeksrapport.*

Verelst, J. *Opvang voor en na school heeft kinderkuren*. Uit: Lokaal, januari 2017.

Kramme C. & Acerbis S. (2017). *Buitenschoolse activiteiten, een prachtig instrument voor sociale inclusie. Aanbevelingen*. Koning Boudewijnstichting.

Vassart C & Kramme C. (2016). *Integratie via buitenschoolse activiteiten. Presentatie en Impactrapport 2013-2016*. Konings Boudewijnstichting.

Agentschap Integratie en Inburgering & Bataljong (2020). *Vrije tijd, ook voor jonge nieuwkomers? Inspiratie om lokaal aan de slag te gaan*.

Michiels, D. (2016). *Drempels die de participatie van kinderen met een migratieachtergrond aan het stedelijk DKO Antwerpen verhinderen*. Masterproef.

Augusteyns, B. (2010). *Verbreding in het Deeltijds Kunstonderwijs (DKO): onderzoek naar de participatie van allochtone kinderen in het Stedelijk DKO Antwerpen*, Masterproef.

Theeboom, M. & Nols, Z. (2014). *Sport-plus en de stad. Grootstedelijke praktijken in Europa rond het gebruik van sport en sociale doeleinden*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel – Vakgroep Sportbeleid en Management.

Consortium group: 'Vrije universiteit Brussel, Streetfoolballworld, ENGSO Youth en VDAB' (2017) *Study on the contribution of sport to the employability of young people in the context of the Europe 2020 strategy*.

Vlaamse Overheid – Cultuur, Jeugd&Media (2018). *Reflecties*. https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/27998

Pieter Smets (2019). Sociaal - sportieve praktijken: Beleidspraktijken van onderuit in het stedelijk sportlandschap.

Nols, Z. Doctoraat, promotoren Marc Theeboom, Rein Haudenhuyse en Fred Coalter. (2018). *Social change through sport for development initiatives. A critical pedagogical perspective*.

Vermeersch L., Vandenbroucke A., De Backer F., Lombaerts K., Elias W. & Groenez S. (2016) *Culturele Basisvaardigheden. Een ontwikkelingslijn op basis van de cultuurtheorie 'Cultuur in de Spiegel'*. Onderzoek in opdracht van CANON Cultuurcel, Leuven.

https://www.zelfredzaamheidmatrix.nl/onderzoek/afgerond-onderzoek/

Sporting A (2018). *Toekomstvisie sportbeleid – Naar een nieuwe beleidsperiode: Onderzoek naar noden, behoeften en kansen voor een toekomstgericht lokaal sportbeleid*.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Andere

Hattie J. (2015) *The applicability of Visible Learning to higher education. Scholarship of Teaching and Learning in Psychology,* 1(1), 79-91

Omer H (2011) *Nieuwe autoriteit. Samen werken aan een krachtige opvoedingsstijl thuis, op school en in de samenleving*. Molemann Mental Health en Hogrefe Uitgevers

Peleman G en Van Laere K (2017) *Een warme transitie naar de kleuterklas: het perspectief van kinderen als uitgangspunt*. BASIS, 17-24

Mahler M., Rühl A, en Cuijpers M. (2013) *Casemanagement. Op weg naar possende zorg en ondersteuning dichtbij*. Vilans, 14.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

A'REA UP programma

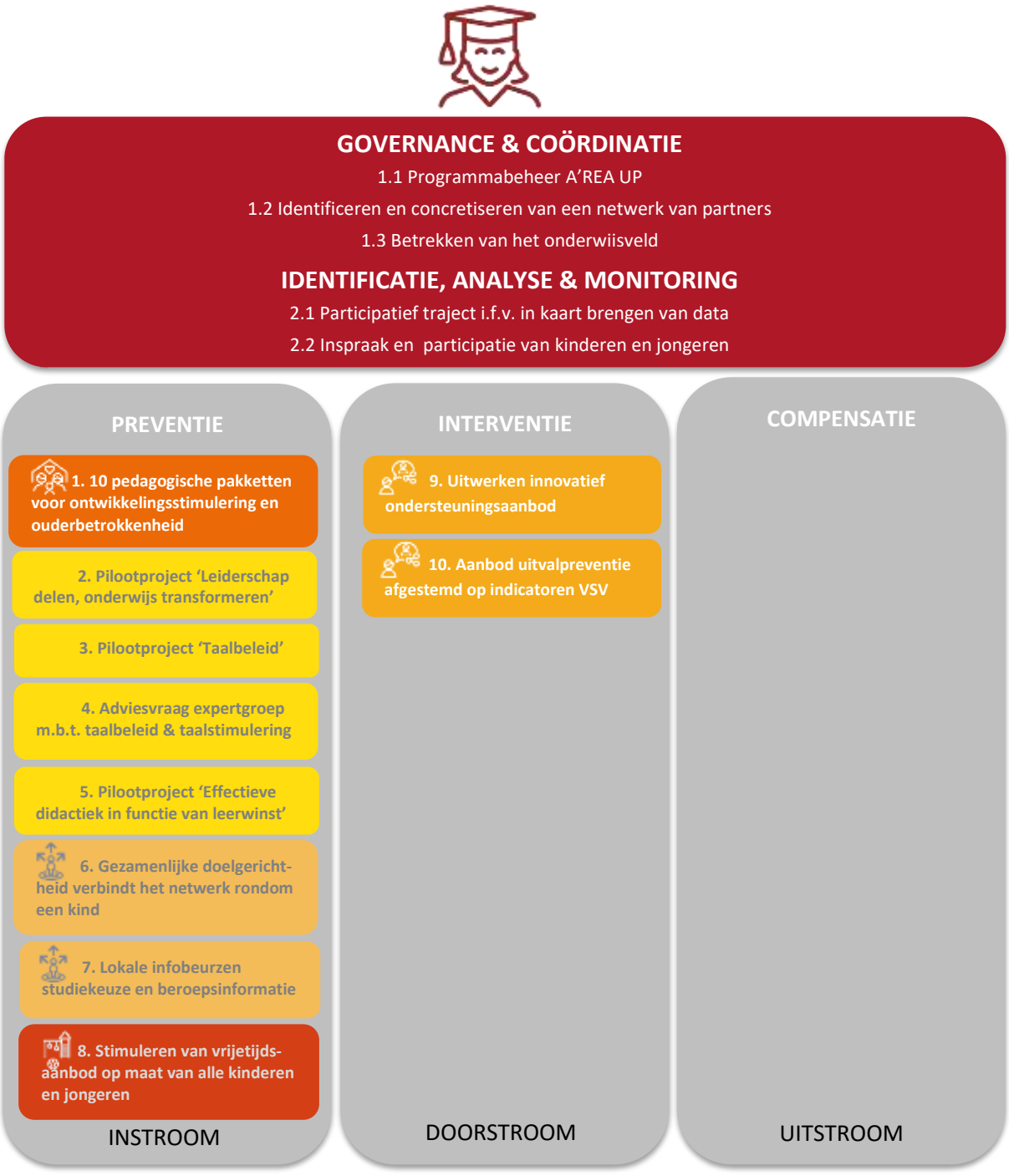
Actienota 1 – september 2021

28/05/2021

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Overzicht van de acties bij start in september 2021

Voor elk van de domeinen en trajecten in het A'REA UP programma werden tijdens de planningsfase door de verschillende werkgroepen meerdere korte, middellange en lange termijn acties gedefinieerd. In deze nota worden enkel de acties uit die lijst opgenomen waarmee het A'REA UP programma van start gaat in september 2021. Het programma voorziet in 2 keer per jaar in een evaluatie van de lopende acties, waarna op basis van de gemeten effecten acties vervolgens verlengd, bijgestuurd of stopgezet worden. Op deze momenten kunnen ook nieuwe acties opstarten, gebaseerd op het voorbereidende werk van de werkgroepen en steeds met de realisatie van het goedgekeurde totaalprogramma van A'REA UP voor ogen.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Acties uit de overkoepelende A'REA UP-trajecten

Actie 1.1 – Programmabeheer A'REA UP ***Traject 1 – Governance en coördinatie***	
Trekker	TV Onderwijs
Motivatie	Het A'REA UP programma verbindt een zeer groot aantal partners rond een gezamenlijke doelstelling. Het programma betekent een proces van meten, evalueren en bijsturen waar de dialoog en de verbindingen tussen de partners centraal staan. Hiervoor is het nodig dat er bij de opstart een programmastructuur wordt opgezet.
Doelgroep	Partners van het A'REA UP programma
Beoogd resultaat	• De projectorganisatie is bepaald (bv. stuurgroep, traject-/domeinbeheerders, etc.) • De afvaardigingen vanuit stad, onderwijsveld en andere betrokken actoren zijn gekend voor de verschillende lopende trajecten, domeinen en acties. • Een werkwijze rond de opvolging en rapportering van de trajecten, domeinen en acties volgens de uitgangspunten A'REA UP is bepaald.

Actie 1.2 – Communiceren en engageren – Identificeren en concretiseren van een netwerk van partners ***Traject 1 – Governance en coördinatie***	
Trekker	TV Onderwijs
Motivatie	Het A'REA UP programma omvat verschillende partners met elk een eigen organisatiedoelstelling en rol ten aanzien van kinderen en jongeren. Om te komen tot een gezamenlijke doelgerichtheid willen we een netwerk van partners en ambassadeurs identificeren om zo een trapsgewijze mentaliteitswijziging op gang te brengen. De eerste stappen hierin: • Actieplan gericht naar de verschillende niveaus in het onderwijsveld. • Identificeren van het ruimere netwerk A'REA UP (werk, begeleiding, vrijetijd, etc.) zodat op basis hiervan verdere actieplannen kunnen uitgewerkt worden.
Doelgroep	Trapsgewijs alle partners van het A'REA UP programma
Beoogd resultaat	• De verschillende netwerken van de diverse partners zijn gekend. • Voor elk netwerk bestaat een actieplan hoe en met welke insteek deze te betrekken. • De regisseurs werden aangesteld.

Actie 1.3 – Communiceren en engageren – Betrekken van het onderwijsveld ***Traject 1 – Governance en coördinatie***	
Trekker	TV Onderwijs
Motivatie	Met een gericht communicatieplan, waarbij ambassadeurs worden ingezet en kanalen en communicatiedragers worden ingevuld naargelang de doelgroep binnen het onderwijsveld, wordt trapsgewijs draagvlak gecreëerd voor het A'REA UP programma. Elke onderwijsmedewerker draagt de verandering mee uit.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Doelgroep	Alle niveaus van het onderwijs: van onderwijsbeleid tot leerkrachten of ondersteuner
Beoogd resultaat	Elke leerkracht en onderwijsmedewerker in Antwerpen kent de doelstelling van A'REA UP, begrijpt deze en kan deze ook naar zijn eigen werking vertalen.

Actie 2.1 – Participatief traject i.f.v. in kaart brengen van data ***Traject 2 – Data, analyse, monitoring***	
Trekker	TV Onderwijs, samen met de onderwijsnetten
Motivatie	Deze actie is gekoppeld aan de 3 trajecten over het verzamelen van data: Early Warning System (EWS), kwaliteitsvol onderwijsaanbod en longitudinale bevraging van leerkrachten. Het beschikken over voldoende, ontsloten en kwaliteitsvolle data vormt een belangrijke voorwaarde voor de realisaties van (acties in) de andere domeinen en voor de monitoring van het A'REA UP programma. Uit eerdere trajecten rond data blijkt dat er veel data beschikbaar is, maar deze niet altijd voldoende ontsloten is. Met de opstart van deze actie en dit traject, worden de ervaringen en '*lessons learned*' uit eerdere data-trajecten meegenomen. Deze trajecten vragen voor het eerste schooljaar een gezamenlijke aanpak met als opzet: • engagement van de onderwijspartners, ook voor de uitvoering van de dataverzameling en het databeheer; • scope-bepaling voor de stad met afstemming en afbakening van de rol en verwachtingen naar de studiedienst i.k.v. analyse en statistische rapportering en de verwachtingen naar Digipolis hierin (via expertengroep), rekening houdend met de ervaringen uit eerdere data-trajecten; • afstemming onderwijspartners; • oprichten van een werkgroep met afvaardigingen stad en onderwijspartners; • berekenen van impact (financieel, praktisch en m.b.t. toekomstige monitoring van het A'REA UP programma).
Doelgroep	Onderwijsbeleid, schoolbeleid, ondersteuningsbeleid, stad
Beoogd resultaat	Een gemeenschappelijke doelgerichtheid, consensus engagement van stad en onderwijspartners rond de opstart en de toekomstvisie van de 3 trajecten data binnen het A'REA UP programma met een berekende impact in het kader van opzet en uitrol.

Actie 2.2 – Inspraak en participatie van kinderen en jongeren ***Traject 2 – Data, analyse, monitoring***	
Trekker	TV Jeugd in afstemming met TV Onderwijs
Motivatie	Kinderen en jongeren kunnen gericht bijdragen aan de invulling van het A'REA UP programma en de uitwerking van acties. Hiervoor werken TV Jeugd en TV Onderwijs een structurele aanpak uit. We starten hiermee in de planningsfase waarbij we met kinderen en jongeren uit diverse scholen klassikaal in gesprek gaan over hun leerloopbaan.
Doelgroep	Kinderen en jongeren

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Beoogd resultaat	• De inspraak en participatie van kinderen en jongeren wordt structureel voorzien in het A'REA UP programma. • De input van kinderen en jongeren wordt meegenomen in de uitwerking van acties in het A'REA UP programma.

Acties binnen de A'REA UP-domeinen

Actie 1 – 10 pedagogische pakketten voor ontwikkelingsstimulering en ouderbetrokkenheid ***Domein 1 – Een goede start voor elk kind***	
Trekker actie	TV Regie Kinderopvang
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	We ontwikkelen een evenwichtig pedagogisch aanbod voor jonge kinderen (0 – 3 jaar), gericht op ontwikkelingsstimulering en ouderbetrokkenheid, waar de inkomensgerelateerde kinderopvanginitiatieven (IKT) gebruik van kunnen maken, in functie van de aanwezige nood en beschikbare ruimte. We zetten hierbij in op lerende netwerken en duurzame trajecten. Gezinnen in kansarmoede en kwetsbare gezinnen die geen gebruik maken van kinderopvang kunnen aan dit aanbod deelnemen na toeleiding door partnerorganisaties.
Doelgroep	Primair: kinderen en hun ouders Secundair: kindbegeleiders en verantwoordelijken
Beoogd resultaat	• Een betekenisvol aandeel van gezinnen die geen gebruik maken van kinderopvang maakt gebruik van dit aanbod. • Kindbegeleiders en opvangverantwoordelijken krijgen extra stimulansen tot het vormgeven van een kwaliteitsvol pedagogisch aanbod, waardoor de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang toeneemt. • Medewerkers uit de kinderopvang worden ondersteund om hun pedagogische functie beter op te nemen.
Monitoring	• Aantal uitleningen pakketten of uitgevoerde trajecten, programmeringen aanbod. • Bereik aantal kinderen/ouders van groep (niet-)klanten kinderopvang. • Mogelijkheden tot effectmeting door gebruik van ontwikkelingsschalen of observatiemetingen m.b.t. de moeder-kind-interactie nagaan[1].

[1] Mogelijke tools hiervoor zijn de Bayley Scales of Infant Development - Mental Scale voor kinderen tussen 1 en 42 maanden (BSID-II; Bayley, 1993; BSID-II-NL; van der Meulen, Ruiter, Spelberg & Smrkovsky, 2002) en 'Home Observation for Measurement of the Environment (HOME) Inventory')

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actie 2 – Pilootproject 'Leiderschap delen, onderwijs transformeren' ***Domein 3 – Sterk schoolleiderschap***	
Trekker actie	TV Onderwijs, samen met de onderwijsnetten
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	De complexe grootstedelijke context vraagt van scholen een sterk beleidsvoerend vermogen om met deze uitdagingen aan de slag te gaan. Om de onderwijskwaliteit te verhogen, moeten scholen hun beleidsruimte optimaal benutten. Schoolleiders spelen een cruciale rol in de ontwikkeling en versterking van het beleidsvoerend vermogen van hun school. Het functioneren van de schoolleiding beïnvloedt de schoolcultuur en -structuur, het welbevinden van leerkrachten en zo - indirect - de prestaties en het welbevinden van leerlingen. Met dit pilootproject ondersteunen we Antwerpse scholen en schoolleiders bij het ontwikkelen van strategieën om hun schoolorganisatie af te stemmen op de noden van de leerlingen en het schoolteam. We bekijken samen met scholen hoe structureel ruimte gemaakt kan worden voor meer gedeeld leiderschap.
Doelgroep	Schoolbeleid (schoolleiders)
Beoogd resultaat	• Schoolleiders zorgen voor een heldere visie op het leren van leerlingen die alle leden van het schoolteam delen, zodat er gezamenlijke doelgerichtheid ontstaat in het schoolteam. • Schoolleiders realiseren deze schoolvisie tot op de klasvloer door verantwoordelijkheden te delen met het schoolteam, zodat bij hen motivatie, betrokkenheid en een gevoel van autonomie ontstaat. • Schoolleiders hebben de vaardigheden om van hun school een lerende organisatie te maken, zodat de onderwijseffectiviteit verhoogt.
Monitoring	• Evaluatie per school in functie van het schooleigen traject. • Evaluatierapport over scholen heen met globale bevindingen (sterktes, moeilijkheden, aandachtspunten, noden, wat werkt,...). • Op basis van deze evaluaties zullen in een volgende fase acties geformuleerd worden waarbij de impact van deze acties op het terrein gemeten wordt.

Actie 3 – Pilootproject 'Taalbeleid' ***Domein 4 – De leerkracht maakt het verschil***	
Trekker actie	TV Onderwijs
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	Leerkrachten(teams) geven zelf aan dat ze achtergrond en competenties missen in de omgang met anderstalige leerlingen (Diversiteitsbarometer Onderwijs Unia 2018)[2] en lage verwachtingen koesteren ten aanzien van deze leerlingen (Pulinx, Agirdag & Van Avermaet 2017)[3]. Door leerkrachten te versterken in hun taalontwikkelend handelen, verwachten we dat de taalvaardigheid van leerlingen verhoogt, en dus hun schoolsucces stijgt. Hiervoor is het in eerste plaats belangrijk dat scholen een doeltreffend en professioneel taalbeleid met expliciete aandacht voor de aanpak in de klas

[2] Unia (2018). Diversiteitsbarometer Onderwijs. Unia Interfederaal Gelijkekansencentrum. https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/1210_UNIA_Barometer_2017_-_NL_AS.pdf

[3] Pulinx, R., Agirdag, O. & Van Avermaet, P. (2014). Taal en onderwijs: Percepties en praktijken in de klas.In Oprit 14: Naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen. N. Clycq, N., Timmerman, C., Van Avermaet, P., Wets, J. & P. Hermans. Publisher: Academia Press.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

	hebben. Het huidige pilootproject waarbij 4 scholen met de steun van het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) van KU Leuven werken aan een taalbeleid met effect tot op de klasvloer wordt verlengd en uitgebreid met het oog op een goede evaluatie die dient als basis voor nieuwe initiatieven.
Doelgroep	School- en klaspraktijk (schooldirecties, leerkrachten)
Beoogd resultaat	• De deelnemende scholen hebben hun taalbeleid tot op de klasvloer geïmplementeerd zodat leerlingen geen taaldrempels ondervinden. • Rapport over de implementatie van dit proces in de betrokken scholen en een leidraad voor toekomstige scholen.
Monitoring	• Beginsituatieanalyse via klasobservaties. • Tussentijdse en eindevaluaties o.b.v. eenzelfde observatie om de vooruitgang in beeld te brengen. • Op basis van deze evaluaties en observaties zullen in een volgende fase acties geformuleerd worden waarbij de impact van deze acties gemeten wordt.

Actie 4 – Adviesvraag expertgroep m.b.t. taalbeleid & taalstimulering ***Domein 4 – De leerkracht maakt het verschil***	
Trekker actie	TV Onderwijs, samen met de onderwijsnetten
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	In deze actie willen we een netoverschrijdend expertenpanel samenstellen dat werkt aan een gemeenschappelijk evidence-informed referentiekader rond taalstimulering en taalbeleid. Het panel schrijft een advies en plan van aanpak om het Nederlands als onderwijstaal als hefboom te versterken eerder dan de drempel die het nu voor sommigen is. In het advies verzamelt de expertgroep de wetenschappelijke evidentie: zijn de bestaande professionaliseringsinitiatieven in kaart gebracht (wat? wie organiseert? wie maakt er gebruik van? evaluatie? effect?) en de precieze nood in de Antwerpse scholen bevraagd.
Doelgroep	Klaspraktijk, klasbeleid en schoolbeleid
Beoogd resultaat	Een netoverschrijdend gedragen advies en plan van aanpak m.b.t. prioriteiten, fasering, budgetten, rollen… gericht op verschillende niveaus: de schoolbesturen, directies, leerkrachten en leerlingen.
Monitoring	• Oplevering advies en stappenplan van expertgroep als basis voor de volgende stappen met impactmeting. • Goedkeuring van de Onderwijsraad om netoverstijgende gedragenheid te bekrachtigen.

Actie 5 – Pilootproject 'Effectieve didactiek in functie van leerwinst' ***Domein 4 – De leerkracht maakt het verschil***	
Trekker actie	Momenteel: Schoolmakers in opdracht van TV Onderwijs Op termijn: de pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijsnetten
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	De stad ondersteunt scholen en leerkrachten om bestaande leerachterstand duidelijk in kaart te brengen en reikt effectieve manieren en vaardigheden aan om die te remediëren, de impact van het eigen lesgeven te verbeteren waar nodig, leerwinst zichtbaar te maken en

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

	waardevolle feedback te geven, zodat leerlingen hun eigen leerproces in handen kunnen nemen. Behalve de door Schoolmakers reeds opgestarte trajecten in 2 scholen, zullen nog 3 bijkomende scholen in schooljaar 2021-2022 in het pilootproject stappen, zodat op school- én op projectniveau een kwalitatieve evaluatie gemaakt kan worden.
Doelgroep	School- en klaspraktijk (schooldirecties, leerkrachten)
Beoogd resultaat	• De school heeft een cultuur én structuur die effectief lesgeven in functie van leerwinst faciliteert. • Leerkrachten verwerven de beoogde kennis en vaardigheden. • Leerlingen worden effectief ondersteund, boeken meer leerwinst en zijn in staat om zelfstandiger te leren.
Monitoring	• Nulmeting op school-, leerkracht- en leerlingniveau bij aanvang pilootproject op school. • Evaluatie na twee schooljaren op de 3 niveaus, met dezelfde meetinstrumenten. Op basis hiervan worden verdere acties bepaald waarvan de impact gemeten wordt.

Actie 6 –Gezamenlijke doelgerichtheid verbindt het netwerk rondom een kind ***Domein 5 – Een positieve leerloopbaan voor elk kind***	
Trekker actie	TV Onderwijs, in afstemming met andere stadsdiensten zoals TV Jeugd, TV Sport, TV Cultuur, SD, …
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	De sleutelfiguren uit het netwerk rondom een kind/jongere, de betekenisvolle volwassenen of minderjarige vrijwilligers (jeugdwerkers, buddy's), kunnen met een 'gemeenschappelijke taal' gemakkelijker in verbinding treden met de school en met elkaar, zodat ze vanuit een gezamenlijke doelgerichtheid het kind/jongere beter kunnen ondersteunen. Met inzicht in de voorspellers van vroegtijdige schooluitval en manieren om hierop in te spelen, nemen ze hun verantwoordelijkheid op en zijn ze positief betrokken. Een eerste stap in het verbinden van deze sleutelfiguren rondom een kind is het creëren van een 'gemeenschappelijke taal'. Hiervoor wordt een contextoverschrijdend participatief traject opgestart, waarna een plan van aanpak wordt uitgewerkt om deze gemeenschappelijke taal ingang te doen vinden in de verschillende contexten van een kind/jongere. Sleutelfiguren worden versterkt in hun rol om mogelijke aandachtspunten vroegtijdig te detecteren en signaleren.
Doelgroep	Sleutelfiguren uit het netwerk rondom het kind/jongere
Beoogd resultaat	• Kinderen en jongeren ervaren meer betrokkenheid van de volwassenen uit hun omgeving op hun ontdekken, ontwikkelen en leren. • Volwassenen uit de omgeving van een kind zijn zich bewust van hun mogelijke impact op het leren en ontdekken van het kind/jongere. • Sleutelfiguren rondom een kind/jongere voelen zich gesterkt om hem of haar te begeleiden in het leren en ontdekken van talenten/passies/interesses. • Sleutelfiguren hebben inzicht in de voorspellers van vroegtijdige school-uitval en zijn op een positieve manier betrokken bij het vermijden ervan. • De school en het netwerk van sleutelfiguren rondom een kind/jongere worden met elkaar verbonden en vinden elkaar om het kind/jongere gericht te ondersteunen.
Monitoring	• Bevraging (nulmeting en periodieke opvolging) van sleutelfiguren:

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

	bewustzijn impact en rol t.a.v. leerloopbaan van het kind/jongere, ervaren van ondersteuning om deze rol op te nemen, inzicht in voorspellers vroegtijdige schooluitval, contacten met andere sleutelfiguren en/of de school in functie van de leerloopbaan van het kind/jongere. • Monitoring op niveau van kinderen/jongeren met controlegroep: ervaren betrokkenheid sleutelfiguren. • Monitoring van contactmomenten school - sleutelfiguren: aantal en welke sleutelfiguren.

Actie 7 – Lokale infobeurzen studiekeuze en beroepsinformatie ***Domein 5 – Een positieve leerloopbaan voor elk kind***	
Trekker actie	TV Onderwijs
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	We zetten in op de organisatie van – in eerste instantie 3 - infobeurzen voor leerlingen en ouders, verspreid over 3 districten in de stad. Hiermee kunnen ze zich informeren over het brede onderwijsaanbod in de buurt, los van de onderwijsnetten en afgestemd op hun talenten, passies en interesses. Daarbij besteden we zowel aandacht aan studiekeuze als aan beroepsinformatie. Er wordt extra ingezet op de toeleiding van moeilijk bereikbare ouders en leerlingen.
Doelgroep	Individuele acties (kinderen, jongeren en ouders)
Beoogd resultaat	Ouders en leerlingen krijgen studiekeuze- en beroepsinformatie op hun maat en kunnen een geïnformeerde en positieve keuze maken voor een bepaalde onderwijsrichting.
Monitoring	• Monitoring aantallen (-deelnemende scholen, bezoekers). • Klanttevredenheid: bevraging ouders en jongeren die infobeurs bezochten + idealiter opvolgbevraging na 1 jaar.

Actie 8 – Stimuleren van vrijetijdsaanbod op maat van alle kinderen en jongeren ***Domein 7 – De stad is een open leerlab***	
Trekker actie	TV Jeugd
Europees Kader	Instroom/preventie
Omschrijving	Deze actie betreft het uitwerken van een kader voor kwalitatieve en professioneel begeleide gestructureerde vrijetijdsactiviteiten, in samenwerking met vrijetijdspartners, kinderen en jongeren en andere partners. In het kader wordt opgenomen wat er wordt verstaan onder kwaliteit, professionele begeleiding en welke verwachtingen er zijn ten aanzien van de partner, afhankelijk van het type aanbod. Aanbieders worden gestimuleerd en ondersteund om de sociaal-maatschappelijke component en aanpak in hun activiteiten en begeleiding sterker te maken zodat elk kind/jongere kan genieten van een gevarieerd, aangepast, toegankelijk vrije-tijd-aanbod.
Doelgroep	Stedelijke diensten
Beoogd resultaat	• Een afgestemd, gedragen kwaliteitskader, met bijhorende verwachtingen, opgenomen in afsprakennota's met alle partners. • Er is aansluiting met het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

	• Ondersteunende maatregelen zijn uitgewerkt en aangepast aan de verschillende types om de aanbieders van vrijetijd te begeleiden bij het professionaliseren, het toegankelijk en op maat maken van hun aanbod. • Verschillende scenario's om deze ondersteuning in praktijk te brengen zijn uitgewerkt en worden voorgelegd aan het beleid, rekening houdend met de impact op mensen en middelen.
Monitoring	• Het kader is gedragen door de verschillende stadsdiensten, partners, kinderen en jongeren. Dit wordt gemeten aan de hand van de betrokkenheid tijdens het proces: representatie in de werkgroep, validatie, etc. • Een periodieke bevraging, binnen de mogelijkheden (mensen en middelen) van het gekozen scenario, van partners om te onderzoeken of de uitgewerkte ondersteuningsmaatregelen aansluiten bij de noden.

Actie 9 – Uitwerken innovatief ondersteuningsaanbod ***Domein 9 – Een effectief ondersteuningsaanbod voor elk kind***	
Trekker actie	TV Onderwijs
Europees Kader	Doorstroom/interventie
Omschrijving	Om de tekortkomingen in het aanbod rond uitvalpreventie voor Antwerpse leerlingen te onderzoeken worden in kader van deze actie volgende eerste concrete stappen gezet: • Samenstellen van projectteams per geïdentificeerde doelgroep. • Onderzoek naar de noden van de doelgroep en criteria waaraan aanbod moet voldoen. • Voorzien van een referentiegroep uit de doelgroep om input te geven bij het ontwikkelingsproces. • Evaluatie van aanbod volgens de ontwikkelde evaluatiemethode i.f.v. voorspellers vroegtijdig schoolverlaten en nieuwe inzichten.
Doelgroep	Aanbieders uitvalpreventie voor Antwerpse leerlingen
Beoogd resultaat	• Er is nieuw aanbod gebaseerd op onderzoek en de daaruit voortvloeiende criteria. • Het aanbod wordt cyclisch geëvalueerd en bijgestuurd.
Monitoring	• Door het betrekken van experten uit het werkveld en een referentiegroep uit de doelgroep inspraak te geven, toetsen we theoretische concepten aan de realiteit. • Evaluaties worden aangehaald en beschreven in de jaarrapportage van TV Onderwijs. • Outputmeting: aanmeldingen voor nieuw aanbod als graadmeter voor noden in het werkveld. • Klantenbevraging als deel van evaluatieproces.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be

Actie 10 – Aanbod uitvalpreventie afgestemd op indicatoren VSV ***Domein 9 – Een effectief ondersteuningsaanbod voor elk kind***	
Trekker actie	TV Onderwijs
Europees Kader	Doorstroom/interventie
Omschrijving	Om de toegankelijkheid, effectiviteit en de tekortkomingen in het aanbod rond uitvalpreventie voor Antwerpse leerlingen te onderzoeken naar doelgroep en naar niveau van ondersteuning worden in kader van deze actie volgende eerste concrete stappen gezet: • Ontwikkelen van een evaluatie-instrument voor het huidige aanbod. • Het afstemmen van engagementen met aanbieders. • Interne reorganisatie bij het ontvangen van ondersteuningsvragen richting aanbieders. • Nieuw aanbod hanteert de nieuwe evaluatiecriteria.
Doelgroep	Aanbieders uitvalpreventie voor Antwerpse leerlingen
Beoogd resultaat	• Alle aanbod dat gekoppeld wordt aan ondersteuningsvragen door TV Onderwijs hanteert de voorspellers VSV als centrale werkdoelen. • Vragen voor ondersteuning bij TV/Onderwijs worden vanuit een gemeenschappelijk kader ontvangen en opgevolgd.
Monitoring	• Jaarlijkse rapporteringen rond werkafspraken, aanbod en effect op voorspellers VSV op leerlingniveau. Evaluatieproces dat moet leiden tot bijsturing in aanpak bij partners. • Intern gebruik nieuwe instrumenten/methode wordt geëvalueerd. Dit proces moet leiden tot optimalisatie interne aanpak.

Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen
info@antwerpen.be